

Tiszatér LEADER Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégia

2023-2027 - Programozási időszak

Tiszatér Leader Egyesület

2023. december 5.

Tartalom

Rövidítések jegyzéke	3
Bevezetés	4
1. A HFS és a KAP ST kapcsolata	4
2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése	5
3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása	7
4. Horizontális célok	9
4.1 Esélyegyenlőség	9
4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem	10
5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	10
6. Külső koherenciák azonosítása	11
7. Helyzetfeltárás	14
7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása	14
7.2 SWOT analízis	19
8. A stratégia beavatkozási logikája	20
8.1 A stratégia jövőképe	21
8.2 A stratégia célhierarchiája	21
9. Cselekvési terv	22
9.1 Az intézkedések leírása	22
9.2 Együttműködések	27
9.3 Kommunikációs terv	28
9.4 Egyéb, a HACS által megvalósított projektek	29
10. Monitoring és Indikátorok	29
10.1 Monitoring	31
10.2 Az indikátorok megadása	31
11. Indikatív pénzügyi terv	34
Mellékletek	35

Rövidítések jegyzéke

EU Európai Unió

HACS Helyi Akciócsoport

HBB Helyi Bíráló Bizottság

HF Helyi Felhívás

HFS Helyi Fejlesztési Stratégia

IH Irányító Hatóság

KAP Közös Agrárpolitika

KAP ST Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv

LEADER Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében

SWOT Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek elemzés módszer

VP Magyarország - Vidékfejlesztési Program 2014 - 2020

Bevezetés

Véleményünk szerint a közösség stratégiájának a megvalósítása- és eredményeinek fenntartása az együttműködésben rejlik. Az elmúlt évtizedekben több Tiszai árvízzel is megküzdöttek a TISZATÉR települései, ilyenkor a lakosság vállalva, egyként állt ki a közös cél érdekében, sikerrel. Ennek a szellemiségét tükrözi közösségünk stratégiája is és szemléletes folyamat, hogy egy-egy Tiszai áradást követően a levonuló ár termékeny földet, termékeny környezetet hagyott maga után. Ez stratégiánk fenntarthatóságának a kulcsa: a szakmai javaslatok megvalósítása egy megújult, életre kelt térséget hagy maga után.

1. A HFS és a KAP ST kapcsolata

A KONKRÉT KAP-CÉLKITŰZÉS kódja és leírása

SO8 - A foglalkoztatásnak, a növekedésnek, a nemek közötti egyenlőségnek – és többek között a nők mezőgazdasági tevékenységekben való részvételének –, a társadalmi befogadásnak és a helyi fejlesztésnek az előmozdítása a vidéki térségekben, a körforgásos biogazdaságot és a fenntartható erdőgazdálkodást is beleértve.

Az EREDMÉNYMUTATÓ kódja és leírása

R.38 A helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség aránya

A KAP ST „RD57_R15_LDR_77 - LEADER stratégiák elkészítése és végrehajtása” megnevezésű beavatkozása tartalmazza a LEADER támogatáshoz kapcsolódó kereteket.

Ez a beavatkozás a vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztésében jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő vagy megalakuló HACS-ok számára biztosít támogatást. Az intézkedés keretében a HACS-ok a KAP ST céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési igényeknek megfelelő HFS-t dolgoznak ki. Az IH által jóváhagyott HFS-ben a HACS-ok olyan fejlesztési célokat határoznak meg, amelyeket a térségi szereplők valósítanak meg.

A HFS-t annak tartalma és minősége, valamint a megvalósításhoz szükséges kapacitás alkalmassága alapján az IH hagyja jóvá. A HFS-ek tartalmának kialakítása a HACS-ok kizárólagos feladata és felelőssége, amelyhez a beavatkozás biztosítja a szükséges pénzügyi keretet. Amennyiben egy HFS a kiválasztási kritériumok alapján nem fogadható el az IH által, az visszaküldésre kerül javítás céljából az érintett HACS részére.

A HACS működtetéshez kapcsolódó tevékenységek mellett, a HACS legfontosabb feladata a helyi közösség motiválása, aktivizálása és segítése úgy, hogy az új lehetőségek, ötletek felszínre kerüljenek és megvalósuljanak a HFS céljainak megfelelően, továbbá a HFS közösség általi kidolgozása és megvalósítása, valamint a hálózatépítés más HACS-okkal belföldön és a határon túl. Ennek keretében a HACS-ok támogathatják a projektötletek pályázattá történő kidolgozását is, amennyiben a projekt megvalósítása a HFS céljaihoz illeszkedik.

A LEADER program hét alappilléreinek megvalósítása

- 1) Területalapú megközelítés: Akciócsoportunk területéhez tartozó 10 település szerves egységet alkot földrajzi, társadalmi, gazdasági és kulturális értelemben egyaránt. Meghatározó közös földrajzi tényező a Tisza. Összefüggő, homogén terület, az itt élők a „helyi identitást” közösen élik meg, szívükön viselik településük sorsát, érzelmileg kötődnek a tájhoz és azzal összhangban igyekeznek a fejlesztéseket megvalósítani.
- 2) Alulról építkező megközelítés: A döntéshozatalban a térség szereplői (köz-, vállalkozói, civil szféra) közösen vesznek részt, egyik szféra aránya sem haladja meg az 50%-ot. A helyi szereplők aktívan részt vesznek a fejlesztési programok

kidolgozásában és megvalósításában. Az alulról építkező tervezéssel és megvalósítással biztosítható az erőforrások felhasználásának fokozott hatékonysága.

- 3) Innovativitás: Az újító jelleg, az innovatív tevékenységek helyi erőforrásokon alapulnak, illeszkednek a térségi adottságokhoz, eredeti ötleteken alapulnak. A helyi innovatív kezdeményezések révén a nagyobb területi egységekre (pl. megyei, országos) kidolgozott eljárásoktól hatékonyabban lehet kezelni a problémás élethelyzeteket.
- 4) Integrált megközelítés: a térségünk fejlesztésére irányuló tevékenységek során a különböző ágazatok, szférák összekapcsolódnak, a stratégiai célokat közösen határozzák meg, melyek révén pozitív hatások generálódnak. Akciócsoportunk tagjai között is közel azonos arányban találhatók meg a köz-, vállalkozói, illetve civil szektor képviselői.
- 5) Sajátos irányítási és finanszírozási módszerek: Akciócsoportunk Egyesületi formában működik, a tagságban a térség szereplői (köz-, vállalkozói, civil szféra) közösen vesznek részt, egyik szféra aránya sem haladja meg az 50%-ot. Egy tag, egy szavazati joggal rendelkezik, így egyik szférának sincs túlzott befolyása, a döntések (fejlesztési dokumentumok kidolgozása, források felhasználása, stb.) konszenzuson alapulnak, a térségi problémákra reagálva.
- 6) Hálózatépítés, együttműködés: Fontosnak tartjuk a megszerzett tapasztalatok, jó gyakorlatok cseréjét, az együttműködések kialakítását. Egyesületünk tagja az országos Leader Egyesületek Szövetségének, a szomszédos Akciócsoportokkal szoros kapcsolatot ápolunk, rendszeres egyeztetéseket folytatunk.
- 7) Helyi partnerség(ek), HACs-ok helyi szintű szerepvállalása: a partnerség kialakításában, az Egyesület létrehozásában, működtetésében a köz-, a vállalkozói szféra és a civil szervezetek önkéntes alapon, kölcsönösen vesznek részt a közös társadalmi célkitűzések megvalósítása, a térségünk fejlesztése érdekében.

Irányadó jogszabályok:

- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/1060 RENDELETE az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízümpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/2115 RENDELETE a közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP stratégiai terv) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése

A TISZATÉR LEADER EGYESÜLET tagjai stratégiai partnerségben dolgoznak együtt, a HACs tagok (folyamatos és hatékony kommunikáció a HFS tervezése és megvalósítása kapcsán egyaránt) gördülékenyen, naprakészen működnek közre folyamatosan a LEADER program megvalósításában.

A HFS legerősebb háttértámogatói a települési önkormányzatok, melyek segítik a településeken a HFS tervezésének, megvalósításának érdekében a gazdasági szervezetek és civilek aktivizálását, projektötletek generálását, azok gyűjtését és közvetítését a LEADER munkaszervezet felé.

A HFS elkészítése során áttanulmányoztuk a meglévő fejlesztési dokumentumokat (KAP ST, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Operatív Programja, az Egyesületünkhöz tartozó települések Integrált Településfejlesztési/Városfejlesztési Stratégiáit, Esélyegyenlőségi Terveket) is, valamint egyeztető megbeszélést tartottunk a polgármesterekkel, a térségi szervezetek képviselőivel, valamint áttekintettük a statisztikai adatokat is. A fejlesztési területek meghatározásakor figyelembe vettük az európai uniós, az országos, a megyei, illetve egyéb, speciális programokban szereplő prioritásokat, elérendő célokat.

A HFS tervezése folyamán az alábbi tevékenységeket végeztük:

	Helyszín	Dátum	Témák	Részt vevők száma
Fórumok	Tiszavasvári	2022.12.20.	Tájékoztató fórum	8
	Tiszadada	2023.07.06.	HFS tervezetről tájékoztatás, munkaanyag elfogadása	18
	Tiszadob	2023.09.27.	HFS elfogadása	11

Munkacsoporti/ Tervezői ülések, megbeszélések	www.leader.tiszater.hu	2022.11.23.	Tájékoztató és projektötlet adatlap	nem releváns
	leaderhacs@tiszater.hu	2022.11.28.	Projektötlet adatlap közvetlen megküldése elektronikus levélben	18
	leaderhacs@tiszater.hu	2022.11.28.	Korábbi ügyfeleinket elektronikus elérhetőségeiken tájékoztattuk a stratégia tervezésének megkezdéséről	8

A térségben rendezett fórumokon a megjelenteket tájékoztattuk a HFS tervezésről és a projektötlet gyűjtéséről. A fórumokon lehetőség volt a projektötlet adatlapok benyújtására, illetve a későbbiekben személyesen irodáinkban, valamint postán, faxon, e-mailben megküldhették az ügyfelek a javaslataikat.

A fejlesztési elképzelések gyűjtése során a legnagyobb nyilvánosság biztosítására törekedtünk, igyekeztünk a térségünkben felmerülő valamennyi fejlesztési szándékot feltérképezni. A széleskörű tájékoztatás érdekében az elektronikus eszközök (honlap, e-mail, stb.) mellett a hagyományos eszközöket (tájékoztató fórum, „szájhagyomány” útján tájékoztatás, stb.) is használtuk.

A beérkezett projektötleteket a munkaszervezet koordinálta, csoportosította fejlesztési elképzelésenként és a fórumokon, egyeztetéseken kerültek megvitatásra. Az egyes szférákat összefogó szervezetek képviselőivel is egyeztettünk (pl. vállalkozói szféra részéről Tiszavasvári Vállalkozások Érdekképviselőinek Egyesülete), illetve a hátrányos helyzetű csoportokat képviselő szervezetek is bevonásra kerültek, melyek a HACs tagjai is (pl. romákat és állami gondozásból kikerülő fiatalokat támogató szervezet Volt Állami Gondozottak Országos Egyesülete, családokat támogató Tiszavasvári NOE, Tiszavasvári OSA).

Az egyeztetések során meghatározásra kerültek a Stratégiában szereplő fő célkitűzések, a tervezett intézkedések, a kiválasztási kritériumok.

Az alábbi területekről érkeztek LEADER-szerű projektötletek: turisztikai fejlesztési elképzelések, gazdaság- és vállalkozásfejlesztés, az önkormányzatok részéről elsősorban a településképet meghatározó épületek, építmények rekonstrukciója, a rendezvények támogatása, az öfenntartó szociális gazdaságok fejlesztése iránti igény jelent meg.

A korábbi időszakhoz hasonlóan – a fent bemutatott beérkezett projektötletek és helyi igények alapján – a fő fejlesztési irány a turizmus, illetve a gazdaságélénkítő programok. Ezen kitörési pontok segítségével érhetjük el a fiatalok elvándorlásának csökkentését, a hátrányos helyzetűek életkörülményeinek javulását, a munkanélküliség csökkenését.

3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása

A KAP ST-ben foglaltak szerint - folytatva a 2014-2020-as programozási időszak gyakorlatát - a LEADER beavatkozás területi hatálya lefedi az ország összes vidékinek minősülő települését. A HFS-sel lefedni kívánt terület lakosságszáma minimum 10 ezer fő és maximum 150 ezer fő lehet, és egy település csak egy HACS-hoz tartozhat.

- a) A lefedni kívánt települések mérhető jellemzői, összefoglaló adatai (pl. területméret, lakosságszám).

A TISZATÉR LEADER Akciócsoport területe Szabolcs-Szatmár-Bereg megye nyugati határán a Tisza vonulatára szerveződik, Szabolcs, Timár, Rakamaz, Tiszanagyfalu, Tiszaeszlár, Tiszalök, Tiszadada, Tiszadob, Szorgalmatos és Tiszavasvári (külterület) településeket összefogva. A támogatásra jogosult terület lakónépessége 20.684 fő. *(forrás: teir.hu)*

Település	Lakónépesség (2021.12.31.)
Rakamaz	4 161
Szabolcs	418
Szorgalmatos	976
Timár	1 215
Tiszadada	2 011
Tiszadob	2 712
Tiszaeszlár	2 281
Tiszalök	5 132
Tiszanagyfalu	1 728
Tiszavasvári (külterület)	50
Összesen	20 684

A Tiszavasvári járás 6 települése (Szorgalmatos, Tiszadada, Tiszadob, Tiszaeszlár, Tiszalök, Tiszavasvári) a 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet alapján fejlesztendő járásnak minősül a társadalmi és demográfiai, lakás és életkörülmények, helyi gazdaság és munkaerő-piaci, valamint infrastruktúra és környezeti mutatók alapján. Ugyanezen jogszabály alapján átmenetileg kedvezményezett település az akciócsoport Nyíregyházi járáshoz tartozó 4 települése (Rakamaz, Szabolcs, Timár, Tiszanagyfalu). Az utóbbi települések közül Timár és Tiszanagyfalu a 105/2015 (IV. 23.) Korm. rendeletben is szerepel, mint kedvezményezett település. A Nyíregyházi járás a megyeszékhelynek köszönhetően nem besorolt járás, az akciócsoportunkhoz tartozó települések fejlettsége a Tiszavasvári járás mutatószámaihoz hasonló.

Akciócsoportunk hozzávetőleg 47.892 hektár területet fed le, körülbelül 14.368 darab lakással és körülbelül 77 fő/km² népsűrűséggel. A 10 település mellett 35 darab kapcsolódó településrész található.

b) Korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek, összefogások.

Projekt rövid összefoglalója	Részt vevő tagok	Megítélt támogatási összeg	Megvalósítás állapota
2017-ben együttműködést kötöttünk Tiszalök Város Önkormányzatával az EFOP-1.5.3-16 számú „Együtt a humán szolgáltatás fejlesztésért” elnevezésű projekttel kapcsolatban. Az együttműködés az alábbi területekre terjedt ki: • a projekt előkészítése során a projekt szakmai és társadalmi egyeztetési folyamatának segítése; • a célrendszerhez kapcsolódó programelemeken részvétel. A programmal kapcsolatban a Tiszatér Leader Egyesület céljai és tevékenységei: • a térség belső erőforrásainak fenntartható é innovatív felhasználása; • a vidéki gazdaság megerősítése; • helyi közösségek szervezeti feltételeinek javítása; • az aktív vidéki szereplők közötti együttműködés megalapozása; • a fenntartható helyi fejlesztési stratégiák előkészítése és megvalósítása.	Tiszalök Város Önkormányzata; Tiszatér Leader Egyesület	250 000 000 Ft	Megvalósult
2019-ben szándéknyilatkozatban csatlakoztunk a Polgármesterek Klíma és Energiaügyi Szövetségéhez. Támogattuk a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat TOP-3.2.1-15-SB1-2016-00062 kódszámú „Fenntartható energetikai- és klímacselekvési programok kidolgozása Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében” című projekt célkitűzéseit. A program keretében elkészült a Tiszatér Leader Egyesület működési területére vonatkozóan a Fenntartható Energia és Klíma Akcióterv (SECAP), melyet a közgyűlés 2020 júniusi ülésén fogadott el.	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat; Tiszatér Leader Egyesület	147 620 711 Ft	Megvalósult

- c) Személyes kapcsolattartást, segítségnyújtást elérhetővé tevő központ(ok) stb.

Az Egyesületünk székhelye Tiszadobon van, a munkaszervezet irodája azonban Tiszavasváriban található. A Tiszatér Leader Egyesület saját tulajdonú irodahelyiséggel nem rendelkezik, az irodák bérleti szerződés alapján kerülnek biztosításra. Az irodahelyiségek maximálisan felszereltek (igényes bútorzat, korszerű informatikai eszközök – laptop, projektor, szkennel, nyomtató, fénymásoló, szélessávú internet kapcsolat, telefonközpont, beléptető rendszer, füst- és tűzjelző rendszer, saját belső hálózat). Az iroda a település központjában található, könnyen megközelíthető helyen, jó parkolási lehetőséggel.

Egyesületünk honlapját (leader.tiszater.hu) folyamatosan frissítjük, tájékoztatást nyújtunk a LEADER programról, illetve egyéb fejlesztési lehetőségek megjelenéséről, módosításáról.

A munkaszervezet folyamatosan segíti az ügyfeleket a pályázati felhívásokkal kapcsolatban, a programjaik megvalósításában, tájékoztatást nyújtunk számukra a honlapunkon, személyes konzultáció és elektronikus levél (leaderhacs@tiszater.hu) formájában, valamint telefonos elérhetőségünkön (+36-42-275-138). Az irodánk ügyfélfogadási rendje: hétfőtől csütörtökig 8-16 óra, pénteken 8-12 óra.

4. Horizontális célok

4.1 Esélyegyenlőség

A HFS tervezésekor kiemelt szempont az esélytudatosság kifejezése, a helyi szintű kapacitásfejlesztés, a vidéki szereplők bevonása, aktivizálása közösségi akciók, szemléletformálás, amely magában foglalja az esélyegyenlőség, a társadalmi befogadás és a szegénység elleni küzdelem témájú érzékenyítést, kapacitásfejlesztést.

A dokumentum nem közvetít szegregációt, valamint törekszik csökkenteni az egyes csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

Kiemelt fontosságú a megkülönböztetés mentes kiválasztási rendszer: a HACS döntéshozó testületében (amely alatt a Helyi Bíráló Bizottságot értendő) legalább egy nő és legalább egy fiatal személy (legfeljebb 41. életévét még be nem töltött személy) szerepel.

Az EU alapelveinek mentén egyaránt biztosítani kell mindenki számára a minőségi, fenntartható és megfizethető szolgáltatásokhoz való egyenlő és időben történő hozzáférést, különös tekintettel, a fogyatékkal élők, a gyermekek és a hátrányos helyzetű csoportokra.

Az esélyegyenlőségi szempontok a Stratégia elkészítése és megvalósítása során az alábbiak szerint kerülnek érvényesülésre: **Egyenlő bánásmódot biztosítunk** mindenkinek, tekintet nélkül etnikai, nemi, vallási, világnézeti, szociális hovatartozására, ill. egészségügyi állapotára, így az Egyesületi tagok be-/kilépésénél, a térség szereplői által benyújtott projektötleteknél, vagy a későbbi projekt megvalósítása során is érvényesítjük a fenti alapelvet.

A HFS tervezése és az Egyesület működése során úgy járunk el, hogy mindenki számára elérhetőek a publikus dokumentumok, irodánkban bárki megtekintheti azokat. A HFS tervezéséhez kapcsolódó projektötlet adatlap a honlapunkon is elérhető. A Stratégia megvalósításához kapcsolódó **rendezvények mindenki számára ingyenesen látogathatóak**.

Tervezünk olyan felhívásokat, melyekben a megvalósítások során együttműködési kötelezettséget írtunk elő, így is csökkentve a különböző társadalmi csoportok közötti távolságokat.

A HACS tagjai között található romákat, illetve állami gondozásból kikerült fiatalokat segítő, valamint nagycsaládosokat és nehéz helyzetben lévő családokat támogató szervezetek is.

A Helyi Bíráló Bizottság tagjainak megválasztásakor is kiemelt figyelmet fordítunk a hátrányos helyzetűek (roma, nő, fiatal) képviselőire. A fentiek alapján jelenleg a HBB tagjai között megtalálható térségi roma képviselő, női tag is. A HBB tagok újráválasztásakor továbbra is tagként számítunk a hátrányos helyzetűek (roma, nő, fiatal) képviselőjére, a női tagra és legalább egy fiatal személyre (legfeljebb 41. életévét még be nem töltött személy).

4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem

A HFS tervezése, megvalósítása és monitoringja során az alábbiak szerint érvényesítjük a környezeti fenntarthatóság biztosítását szolgáló elemeket:

- Az intézkedések meghatározásakor fontos szerepet kapott a természeti értékek védelme, a biológiai sokféleség megőrzése.
- A megvalósítás során előnyt élveznek a megújuló energiaforrás kialakítását tartalmazó fejlesztések. Tervezünk olyan felhívást, ahol a megújuló energiát felhasználó technológiát is támogatjuk.
- A tervezés, a megvalósítás, valamint a monitoring során is minimalizáljuk a papírfelhasználást, elsősorban elektronikus úton kommunikálunk (e-mail, honlap).
- A papírfelhasználás során törekszünk az újrahasznosított papír használatára.
- A hulladékok gyűjtése szelektív módon történik, az újrahasznosítható eszközöket, berendezéseket az illetékes gyűjtőpontra szállítjuk.
- Tervezünk olyan felhívást, ahol a rendezvényeken környezetvédelmi programelemek is szerepelnek.

5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

Akciócsoportunk esetében a HFS-ben tervezettnek megfelelően valósult meg a helyi fejlesztések végrehajtása is. A fejlesztési források kihelyezésével főként térségünk turisztikai potenciáját és gazdaságát fejlesztettük, mely a leghangsúlyosabb eleme volt stratégiánknak. A teljes rendelkezésre álló keret több, mint 45 %-át turisztikai fejlesztésre, kb. 10 %-át vállalkozásfejlesztésre fordítottuk. A fentieknek köszönhetően kialakításra, fejlesztésre került 7 szálláshely, 6 turisztikai szolgáltatás, összesen 11 vállalkozás fejlesztése.

Egyesületünk esetében a térség, tagok együttműködése példaértékű volt. A 2008-ban megkezdett szakmai munkát és kialakított együttműködést a 2014-2020 időszakban is tovább folytattuk. Ebben az időszakban az alábbi 5 felhívásunk jelent meg:

- Eredményes intézkedések: HACs működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Helyi adottságokra épülő turisztikai fejlesztések	VP6-19.2.1.-87-1-17	29	10	153 826 733 Ft	151 516 492 Ft
Helyi, vidékfejlesztéssel összefüggő mikrovállalkozások fejlesztése	VP6-19.2.1.-87-2-17	7	7	38 692 614 Ft	44 487 714 Ft
Szabadidő hasznos eltöltésére alkalmas közösségi terek kialakítása, fejlesztése	VP6-19.2.1.-87-4-17	20	15	129 317 987 Ft	140 014 733 Ft
Hagyományőrző, helyi értékeket bemutató események támogatása	VP6-19.2.1.-87-5-17	15	13	12 268 390 Ft	12 999 961 Ft

- Továbbfejlesztendő intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Helyi termékek előállítását és piacra jutását elősegítő fejlesztések	VP6-19.2.1.-87-3-17	11	4	75 497 783 Ft	40 154 855 Ft

- Eredménytelen intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
A jelen tervezési időszakban nem releváns.					

A HACS tagok egyöntetű véleménye, hogy a kitűzött céloknak megfelelően, a térség gazdasága és társadalmi szereplői számára hasznosan, eredményesen használtuk fel a rendelkezésre álló forrásokat. A térség szereplői igényt formálnak és várják a LEADER program folytatását. Az eddigi célokat és megvalósítást értékelve, folytatni kívánjuk a térség gazdaság és közösség fejlesztését.

A jelenlegi tervezési időszakban rendelkezésre álló kisebb mértékű fejlesztési forrásnak köszönhetően a tervezett intézkedések száma csökkent, azon **beavatkozási területeket** preferáltuk, melyek révén a térség fejlődése, felzárkózása érdekében nagyobb hatékonyságot tudunk elérni (pl turisztikai fejlesztések és a vállalkozások támogatása révén árbevétel növekedés, foglalkoztatási helyzet javulása, stb., illetve ezekhez kapcsolódó településképi beruházások és rendezvények).

A korábbi időszakok jó gyakorlatának megfelelően a mikrotérségi szerveződés, a **konszenzuson alapuló döntéshozatal** továbbra is az Egyesület célja. A HFS megvalósítása során támogatott fejlesztések (turisztikai, vállalkozásfejlesztés, településképi kialakítása és rendezvények), és ezekhez kapcsolódó új beruházások ösztönzése kiemelt prioritásként szerepel, melyekkel a térség Jövőképe teljesül.

6. Külső koherenciák azonosítása

A tevékenységszintű lehatárolás alapjai:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

A támogatáspolitikai programok koordinációjának két alapvető eleme a lehatárolások meghatározása (a potenciálisan átfedő területek kettős finanszírozásának elkerülése érdekében) és a beavatkozások közti lehetséges szinergiák (egymást erősítő hatások) tudatos tervezése.

A HFS elsősorban a tevékenység, másod sorban pedig a projektszintű lehatárolásokat részesíti előnyben annak érdekében, hogy ne a programszinteken rögzített és így nehezen módosítható, rugalmatlan feltételek határozzák meg egyes felhívások és projektek támogathatóságát, csökkentve annak kockázatát, hogy célcsoportok, fejlesztési igények maradnak finanszírozás nélkül a rugalmatlan szabályok miatt.

Tekintettel arra, hogy a LEADER Programon keresztül támogathatóak olyan projektek, amelyek a léptékük, vagy a tevékenységi körük miatt máshonnan nem juthatnak fejlesztési forrásokhoz, viszonylag kisebb komplementer halmaz értelmezhető az átfedések tekintetében.

KEHOP Plusz

A KEHOP Plusz többek között vízgazdálkodással és katasztrófakockázat-csökkentéssel, környezet- és természetvédelemmel, megújuló energiagazdasággal, klímasemlegességre való igazságos átállással, továbbá körforgásos gazdasági átállással foglalkozik.

A természetvédelemmel összefüggő beruházások esetében a KAP Stratégiai Terv elsősorban mezőgazdasági területekre, míg a KEHOP Plusz természetvédelmi területekre koncentrál, ahol például a Natura 2000 területek között lehetne átfedés, mely azonban projektszinten kezelhető.

TOP Plusz

A program Magyarország kevésbé fejlett régióinak és fejlett régiójának számító Budapest területi alapú fejlesztéseit támogatja, kiemelt figyelmet fordítva a legkevesbé fejlett régiók és elmaradott térségek fejlesztésére. Elsősorban helyi önkormányzati fejlesztéseket támogat, fejlesztési tematikája ennek kapcsán kiterjed a gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés és -bővítés, valamint a népességmegtartás és családvédelem térségi és helyi feltételeinek biztosítására, így a helyi gazdaságfejlesztésre és foglalkoztatásra, a helyi turizmusra, a települési infrastruktúra, településüzemeltetés és helyi közszolgáltatások fejlesztésére.

A korábbi szabályozás, mely szerint 10.000 fő feletti településeket a TOP, 10.000 fő alatti településeket a VP keretében támogatnak a programok, jelenleg nem része a szabályozásnak. A TOP Plusz és a KAP Stratégiai Terv is támogatja a vidéki térségeket. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy a két forrás összehangolásával az egyes projektek egymás hatását megsokszorozva, a teljes értéklánc mentén biztosított lehessen a fejlesztések finanszírozása. A szinergia lehetőségek hatékonyabb kihasználása érdekében koordinációs mechanizmust működtetünk a két program között, miszerint a vidékfejlesztési beavatkozások esetében a szinergia helyi szintű megvalósításáért felelős szervezetek, a LEADER HFS-ek felülvizsgálata során vizsgálatra kerül az érintett megye Integrált Területi Programja.

A KAP Stratégiai Terv és a TOP Plusz program közötti lehatárolás

A KAP ST és a TOP közötti lehatárolást megkönnyíti, hogy két program időbeli csúszása miatt a TOP Plusz pályázatok legtöbb esetben jóval előbb megjelennek, mint a KAP kiírások, így ritkán fordulhat elő, hogy két kiírás egyszerre, vagy közel egymáshoz nyílik meg.

EFOP Plusz

Az EFOP Plusz prioritások lefedik a köznevelési, az egészségügyi, a társadalmi felzárkózási, szociális, család- és ifjúságügyi, társadalmi innovációs, valamint leginkább rászoruló személyeket támogató intézkedéseket.

Az EFOP Plusz társadalmi felzárkózási prioritási tengelyén, tervezetten a termelő-műhelyek kerülnek támogatásra, míg a KAP Stratégiai Terv keretében a társadalmi vállalkozások fejlesztésére allokálnak forrást. A jelenlegi tervek alapján a termelőműhelyeket bármilyen szektorhoz kötődően létre lehet hozni, akár mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódóan is,

továbbá az intézkedésben a támogatást igénylők között - szektorokra vonatkozó korlátozás nélkül - megjelennek a nonprofit gazdasági társaságok, valamint civil szervezetek is.

GINOP Plusz

GINOP Plusz elősegíti, összhangban a vonatkozó uniós stratégiákkal a magyar vállalkozások technológiaváltásához, digitalizációs és innovációs képességeinek megerősítését, valamint hozzájárul a munkavállalók képzéséhez, termelékenységük és hozzáadott értékük növelése érdekében.

A Partnerségi Megállapodás alapján a vállalkozásfejlesztést a GINOP Plusz támogatja. 2020-tól a GINOP hagyományos vállalkozásfejlesztési támogatásaiban az élelmiszeripari vállalkozások kizárásra kerültek, ezek 2021-2022-ben a VP-ből, 2023-2027-ben pedig a KAP Stratégiai Tervből kaphatnak támogatást.

DIMOP Plusz

A DIMOP Plusz egységes szolgáltatási rétegeken keresztül, adatintenzív megközelítésben járul hozzá az egyes szakpolitikai feladatok digitalizációs beruházásaihoz és ilyen módon átfogó megoldásokat támogat, amelyek egy-egy ágazati célkitűzés megvalósulása mellett egységesen támogatják a digitális transzformáció folyamatát. A DIMOP Plusz jellemzően országos léptékű beruházásokra fókuszál és elsősorban nem mezőgazdasági / vidékfejlesztési témájú fejlesztések végrehajtását tervezi, mégis több szinergia lehetőség azonosítható a két program között. Releváns: a DIMOP Plusz pluszponttal támogatja azokat a fejlesztéseket, amelyek egy, a KAP Stratégiai Terv által finanszírozott okosfalu stratégiával vannak összhangban.

IKOP Plusz

Az IKOP Plusz felelős a magyarországi közlekedési helyzet fejlesztéséért, ami magába foglalja a kötöttpályás, közúti, kerékpárúti és kikötői beruházásokat. Az IKOP Plusz fejleszteni fogja a vidék elérhetőségét is biztosító közlekedési hálózatokat.

Magyar Falu Program (MFP)

A Magyar Falu Program (MFP) a településhálózat több mint 90 százalékát, és a népesség mintegy harmadát adó, 5000 főnél nem nagyobb lakosságú kisvárosok és községek fejlesztését támogatja a következő területeken: vidéki szolgáltatások és infrastruktúra fejlesztése, vidéki civil közösségek támogatása, kistelepülésen élők lakhatási feltételeinek javítása, alsóbbrendű úthálózat fejlesztése hazai forrásból, valamint falusi mikrovállalkozások támogatása uniós (GINOP Plusz-1.2.2-22) forrásból.

A nagymértékű átfedési lehetőségek okán alkalmazzuk a projektszintű lehatárolásokat.

Vármegyei Integrált Területi Programok

7. Helyzetfeltárás

7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása

a) Térszerkezeti adottságok

A Tiszatér Leader Akciócsoport Szabolcs-Szatmár-Bereg megye nyugati határán a Tisza vonulatára szerveződik, az északi (Szlovákia) és keleti határtól (Ukrajna és Románia) is kb. 150 km-re található.

A TISZATÉR LEADER Egyesület területe **10 települést** foglal magába (9 település teljes területtel, 1 csak külterülettel jogosult), melyek közül 3 város, 1 nagyközség, 6 község. A települések két járáshoz tartoznak, a Tiszavasvári (6 település) és Nyíregyházi járáshoz (4 település). A tervezési terület két mikrotérségre tagolható: Tiszavasvári és Rakamaz központtal. Mindkét település főútvonal mellett található, földrajzi, gazdaságföldrajzi helyzetüknél fogva központi helyet foglalnak el a környező települések között. Közlekedési csomópont szerepkörükből fakadóan a mikrotérségek kereskedelmi felvásárló központjai is.

A térségből a megyeszékhely (Nyíregyháza) viszonylag könnyen elérhető, mind közúton, mind tömegközlekedéssel. A legtávolabbi település 45 km-re található a megyeszékhelytől. A térség kedvező adottsága, hogy a terület déli határától 6 km-re halad az M3-as autópálya. Két számjegyű főútvonalakkal kapcsolódunk az országos hálózathoz (36 és 38 számú főút). Különösen kritikus a 38-as út terhelése Rakamaz belterületén. Alsóbb rendű úthálózat kiépültnek tekinthető, de néhány helyen komoly felújításra szorul. Tiszadob-Tiszavasvári tekintetében életveszélyes a közlekedés, az útszakasz szélesítése indokolt, és célszerű lenne Tiszadada forgalmát is bekötni ide. Gazdasági, idegenforgalmi lehetőségeinket akadályozza, hogy egyetlen egész évben használható híd van a térségben. A kompok és a tiszadobi pontonhíd csak időszakos (nyári és nappali) összeköttetést biztosít. A távolabbi munkahelyekre történő ingázás lehetősége több településen hiányzik. Vasúthálózat kiépített, személy és áruforgalomban szerepe csökken, a vasútvonalak egy részén a közlekedés megszűnt.

Kerékpárút kiépítettsége folyamatosan nő, további fejlesztése indokolt, különösen a Tisza töltésein bír jelentős idegenforgalmi szereppel. Hiányzik a vízi turizmus infrastrukturális háttere. Hajó kikötő csak Tiszalökön és Rakamazon van, hiányoznak a csónak és jacht kikötők. A nyári tiszai turizmus szempontjából kulcskérdés a Tiszalöki hajószilip működése. Légi közlekedésben debreceni reptér fejlesztése előrelépést jelentett a kistérség számára és nyíregyházi reptér fejlesztése is fontos.

A térségünkre jellemző néhány, fontosabb adatot a 2. számú melléklet tartalmazza.

b) Környezeti adottságok

A térséget természetföldrajzi szempontból a **Tisza** határozza meg. A folyó, a hullámterek, árterek, holtágak és ezekhez kapcsolódó mozaikos tájszerkezet, kihasználatlan ökológiai potenciálja, valamint az erre épülő gazdag helyi hagyomány és kultúra jelenleg még csak csekély mértékben segíti a térség boldogulását. A Tisza szabályozása után nagyszámú és rendkívüli természetvédelmi értéket képviselő holtág és kubikgödör maradt vissza.

Térségünkben található a különös madár- és növényvilágú természetvédelmi terület: a **Fehérszik** is. Mesterséges vízfolyások közül a **Keleti-, Nyugati-főcsatorna** a legjelentősebb. Tisza vízminősége éves átlagban az I. vízminőségi osztályban sorolható, a komolyabb időszakos szennyezések a külföldi vízgyűjtőkből érkeznek. Áradások alkalmával jellemző a kommunális szemét és alkalmanként változó cián, nehézfém és egyéb szennyezés. Belföldi terhelést a kommunális szennyvíz bekerülése okozza, mely az utóbbi időben javult a települések szennyvízhálózat fejlesztésének következtében. A Tisza vízminősége az utóbbi évtizedben javulást mutat.

A mélyebb fekvésű területek **ár és belvíz veszélyeztetetté** váltak. Belvizek levezetésére több mint 500 km csatornahálózat épült. Gyakran egyazon évben okoz gondot az árvíz, a belvíz és az aszály. Régen tavakban, állóvizekben gazdag volt a térség, éghajlat kiegyenlítő hatásuk, ökológiai potenciáljuk hiánya a klímaváltozás miatt egyre égetőbb. A terület vízrajzi jellemzői: vízhiány a vegetáció szempontjából fontos időszakban, csekély lejtés, Tiszavasvári és térsége csak közvetetten tartozik a folyó

vízgyűjtőjéhez, lefolyástalan terület, amely jelentős belvíz elvezetési gondok forrása. Talajvíz 2-10 méter mélyen helyezkedik el, erősen szennyezett ammóniával, nitrátokkal, nitrítékkal. A szennyezettség mára elérte a második vízadó réteget, a harmadik réteg látja el a térséget ivóvízzel.

A bel- és árvízvédelem létesítményei részben kiépítettek, karbantartásuk, fejlesztésük erősen indokolt. **Nagy rétegvíz készletek** találhatóak a térség alatt. 1000 m-nél mélyebb kutakból, nagy só tartalmú 70 C foknál melegebb víz tör elő. Tiszavasvári alkáli-hidrokarbonátos hévize gyógyvízzé nyilvánított.

Talajadottságok eltérőek, legjobb minőségűek a löszön kialakult csernozjom talajok, a Tisza mentén jellemzőek a fiatal öntés-, réti- és láptalajok. Ezek a talajtípusok elsősorban a Rakamaz-Tizadob-Tiszavasvári háromszög által határolt Nyíri Mezőségben fordulnak elő. A talaj átalakulás jelenlegi folyamatait a szikesedés, sztyeppesedés, láposodás jellemzi.

A levegőt szennyező elemek közül a por hatása a legjelentősebb. Tiszaújváros légszennyező hatása kedvezőtlen széljárás esetén eléri a terület déli részét, vegyi szennyezés kockázata csak Tiszavasvárra jellemző. Parlagfű és egyéb súlyosan allergén növényekkel közepesen fertőzött a térség. Rakamazon a 38-as út nagy forgalma jelent komoly légszennyezést.

Hulladékkezelés a megyei nagy program miatt átalakult. Romák által sűrűbben lakott, telepszerű területeken gond a kommunális hulladék gyűjtése. Komoly kockázati tényező a környezet általános higiéniai állapota, illemhelyek, kóbor kutya, szétdobált hulladékok, elhanyagolt kertek, közterületek.

Közmű ellátottság tekintetében a villamos-, és gáz hálózat kiépítettsége teljes. Néhány külterületi lakott rész kivételével az egészséges ivóvíz ellátás biztosított, a szennyvíz rendszer több településen teljesen hiányzik, vagy csak részben kiépített. Mind az ivóvízhálózat- mind a szennyvízhálózat teljes kiépítésére kell törekedni.

Mobil szolgáltatók lefedettsége majdnem teljes. Külterületi lakott részek megközelíthetősége az utak állapota miatt nehéz. Különösen nagy gond a roma telepek és többségében romák lakta részek infrastrukturális hiányainak pótlása.

c) Kulturális erőforrások

Térségünk a **megye egyik legszebb fekvésű** területe, mely bővelkedik természeti, kulturális értékekben.

Településeinken található főbb nevezetességek:

Rakamaz: Erzsébet királyné obelisz, Kálvária, Turul szobor

Szabolcs: Földvár, Református Templom, Mudrány kúria, Törös-kúria

Timár: Görög Katolikus templom és ikonosztáza

Tizadada: Zathureczky-kastély, Patay-kastély

Tizadob: Andrássy kastély, Andrássy Aladár-kastély

Tiszaeszlár: Pongrácz kastély, Római Katolikus kápolna, Tájház, Vajda László kovácsműhelye

Tiszalök: Vay-kúria, Vizierőmű, Arborétum

Tiszavasvári: Desseffy-kastély, Kornis-kastély (Dogály-kúria),

Kiemelkedő közülük a Szabolcs településen található Honfoglalás kori Földvár, illetve a tizadobi Andrássy kastély. Mindkét helyszín neves rendezvényeknek ad/adott otthont (hagyományőrző íjászversenyek, lovas rendezvények, Zongora Ünnepe Keleten fesztivál).

Az előzőekben említetteken kívül több megyehatárt is átlépő **rendezvény** kerül minden évben megszervezésre a településeken (pl. „Széles a Tisza” Tiszalökön, Aratónap Tiszaeszláron, Almafesztivál Rakamazon, Öhönforgató verseny és Néptánc Találkozó Tiszavasváriban).

Településeink híres szülöttei: Zajác András festőművész, Holló László festőművész, Réti Mátyás festőművész, Vasvári Pál a márciusi ifjak egyik vezéralakja, Kabay János vegyész, Alkaloida Vegyészeti Gyár alapítója, Pethe Ferenc az első magyar gazdasági szaklap szerkesztője.

Kabay János (1896-1936) „a morfingyártás magyarországi atyjaként” vált ismertté világszinten gyógyszerészeti, vegyészeti és tudós körökben, a Tiszavasvári Alkaloida Vegyészeti Gyár alapítója. Ő dolgozta ki azt a módszert (az ún. **Kabay-módszer**), amely megmutatta az utat az ellenőrzött morfingyártáshoz az ópium fázis elkerülésével előbb zöld máknövényből („zöld-eljárás”) 1925-ben, majd tovább fejlesztve a technikát 1931-ben száraz mákszalmából („száraz eljárás”), amit addig csak mezőgazdasági

hulladékként használtak. A morfint mákszalmából a mai napig világszerte a Kabay-módszer alapján állítják elő a világ összes gyógyszergyárában, a Kabay életművet 2016-ban „**hungarikummá**” is nyilvánították.

Tiszavasvári és térsége helyi hagyományai igen sokrétűek, megemlíthetjük a népi fafaragást, faművességet, szövést, hímzést, fazekas mesterséget, méhészetet, grillázsformázást, néptáncot, stb.

A tiszavasvári kistérség rendkívül gazdag a néphagyományok megőrzését szolgáló kezdeményezésekben és a népművészet művelését szolgáló civil kezdeményezésekben, több településen működnek tánc csoportok, népzenei csoportok.

A **kulturális élet** gazdagítása, a hagyományok magas szintű ápolása, bemutatása terén a Kör-Karj Egyesület áll az élen. Tánc csoportjainak tevékenysége 1992 óta az autentikus népi kultúra elsajátítására, a tánc hagyományok kutatására és átadására irányul. Programjaik között szerepel az Unesco által szellemi örökség listára vett Táncház módszer művelése és tovább adása, a hagyományőrzés és természetközpontú életre nevelés.

d) A társadalom állapota

A térség **népsűrűsége** alacsony, kb. 75 fő/km². A terület periférikus elhelyezkedése, ártéri adottsága, a gazdaság, az infrastruktúra fejletlensége és a városi központok elérhetőségének nehézsége miatt, a népesség száma fogy, és a városokra koncentrálódik. A **természetes szaporodás**, fogyási mutató az országos átlagnál kedvezőbb, a megyei átlagnál kedvezőtlenebb. A legtöbb településen a halálozások száma meghaladja a születések számát. A **vándorlási egyenleg magasabb** a megyei átlagnál, zömmel a fiatal képzett rétegek aránya csökken a teljes lakosságon belül. A megyei adatokhoz viszonyítva az állandó népességen belül magas a 60 évesnél idősebbek aránya. A népesség csökkenése hosszabb távon a kisebb települések elnéptelenedéséhez, a lakosság elöregedéséhez vezet.

A népességen belül nő a **hátrányos helyzetű rétegek** aránya és valószínűsíthető, hogy növekedni fog a tartós munkanélküliek száma. A munkavállalói korú népesség számának növekedése átmeneti lesz, „Ratkó unokák” - foglalkoztatási szintje csökken, és ez közvetlenül visszahat a helyi gazdaság lehetőségeire, visszafordíthatatlan folyamatok indulhatnak el.

A 14 év alattiak aránya a legtöbb település esetében meghaladja az országos átlagot. Az eltartottak – **60 év felettiek és a 14 alattiak** – aránya nagyon magas.

A **roma népesség** számának és arányának ugrásszerű növekedése jellemző, ám ez nem térségspecifikus, az ebből eredő problémák megoldása is országos intézkedéseket igényel. A cigány származásúak arányának drasztikus növekedése a térség fejlődése szempontjából különösen meghatározó jelentőségű, mivel iskolázottságuk igen alacsony, következésképp foglalkoztatásuk lehetőségei, még az esetleges ösztönző támogatások ellenére is minimálisak. Az általános iskoláskorúak között a roma tanulók aránya becslések szerint meghaladja a 40%-ot. Romák élethelyzetét tükrözi, hogy az átlag életkor esetükben 10 évvel alacsonyabb, mint a többségi társadalomé.

A **térség oktatási helyzetéről** elmondható, hogy az elvégzett iskolai osztályok száma még az országosan az egyik legrosszabb helyzetű Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében mért átlagtól is alacsonyabb. (Forrás: KSH)

Az általános iskola első osztályát sem elvégzettek aránya a legmagasabb Timár, Tiszadada és Tiszadob településen, a 10 éves és idősebb népességen belül, ugyanakkor az érettségivel rendelkezők aránya Tiszalökön, míg a felsőoktatási oklevéllel rendelkezők aránya Tiszavasváriban meghaladja a megyei átlagot. A fentiek alapján arra lehet következtetni, hogy a munkaképes korú lakosság legnagyobb része általános iskolai, vagy szakmai végzettséggel rendelkezik. Az általános iskolában a hátrányos helyzetű tanulók aránya – Szorgalmatos település kivételével – meghaladja a megyei átlagot (forrás: KSH).

Ugyanakkor a térség oktatási intézményekkel való ellátottsága jónak mondható, a felsőfokú oktatást kivéve minden szinten lehetőség nyílik továbbtanulásra.

Valamennyi településen működik óvoda és általános iskola. Középfokú oktatási intézmény négy településen található. Fokozni kell a korszerű tanulószervezési eljárások alkalmazását, hatékony intézkedéseket kell tenni a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása érdekében. A térség adottságait szem előtt tartva intenzíven be kell kapcsolódni a felnőttképzésbe.

A demográfiai adatok alapján törekedni kell a maximális osztálylétszámok megtartására, gondoskodni kell az intézmények állagmegővéséről, az energia hatékonyság javításáról.

A térségben az elmúlt években sokat fejlődött az iskolákban a nyelvi képzés, azonban a középkorúak és idősebbek nem beszélnek egy idegen nyelven sem, javasolt lenne nyelvi tanfolyamok indítása. Az idegen nyelve(ke)t beszélő fiatalok felsőfokú tanulmányaikat a térségen kívül végzik el, és a befejezését követően csak kis számban térnek vissza szülőhelyükre, nagyobb városokban vállalnak munkát és ott telepednek le.

A kistérség lakosságának **egészségügyi állapota** az országos átlag alatt van, bár tapasztalható, főleg a fiatalabbak részéről igény az egészséges életmódra ösztönző programok megvalósítására, az ehhez szükséges infrastrukturális háttér kiépítésére. Ennek a jelentőségét az adja, hogy a TISZATÉR térség lakosságára sajnos jellemző, hogy a passzív pihenést, passzív kikapcsolódást helyezi előnybe a sportos életvitellel szemben. Ennek részben a szűkös anyagi lehetőségek, részben a szervezett programok hiánya az oka, ami oda vezet, hogy sokszor maga az igény is hiányzik erre az életmódra. A térség lakosságának egészségi állapota mindezt tükrözi is, melynek megoldására szükség van a szabadidős infrastruktúra fejlesztésére, programokra, kampányra, hogy minél többet legyenek a családok a szabadban. Néhány évvel ezelőtt a térség élen járt a leszázalékolt lakosok listáján országos és regionális szinten egyaránt.

A **közbiztonsági helyzet** az országos átlagnak megfelelő, a megyei átlagot azonban meghaladja. A bűncselekmények visszaszorítása érdekében az elmúlt években több településen került sor a térfigyelő kamerarendszer kiépítésére, illetve fejlesztésére.

A **jövedelmi helyzetet** megvizsgálva megállapítható, hogy mind az adófizetők számában, mind a nettó belföldi jövedelem viszonylatában a megyei és az országos átlag alatt helyezkedik el a térség mutatószáma. Ez a vállalkozások alacsony számából, a munkanélküliségi mutatók magas arányából, az alacsony képzettségi szintből is következik.

A **lakásonkénti átlagos lakólétszám** meghaladja az országos és a megyei átlagot is. A komfort nélküli, félkomfortos, illetve szükséglakások aránya is meghaladja az országos és megyei értéket is. *(forrás: KSH)*

A **civil szervezetek** száma meglepően nagy, a települések gazdasági, társadalmi mutatóiból nem következtethetnénk ekkora civil aktivitásra. Sajnos az egyesületek döntő többsége a minimális tagdíjon kívül önkormányzati támogatásból gazdálkodik. Kb. 10% foglalkoztat legalább egy fő alkalmazottat. A térségben a civil szervezetek gazdasági potenciálja kicsi, működésük gazdasági alapja gyenge. A működés gazdasági mutatóiból kiderül, hogy a szervezetek 20%-ának az éves költségvetése haladja csak meg az 1 millió forintot. A jelentős civil szervezetek több mint fele szabadidős tevékenységre szerveződött, döntően horgász, vadász és sportegyesület. Mindkét szektor képviselője megtalálható a települések 3/4-én és elmondható, hogy a két szektor együttvéve több, mint ezer taggal működik. Anyagi kondícióikat tekintve a legnagyobb fejlesztési potenciállal rendelkeznek, hiszen azon civil szervezetek közé tartoznak, amelyek rendelkeznek tulajdonnal - amit lehet fejleszteni -, illetve rendelkeznek csekély forrással is - amiből van mit fejleszteni és rendelkeznek szellemi kapacitással. A turizmusban rejlő lehetőségek kiaknázása kapcsán lépések mutatkoznak a horgász- és vadászegyesületek együttműködésére is. A civil szervezetek erősítésében jelentős gazdasági és foglalkoztatási tartalékaik vannak a térségnek. A Helyi Közösség határain túlnyúló együttműködési törekvések rajzolódnak ki. Rendszeres információs- és szakmai tapasztalatcsere lehetőség áll a civilek rendelkezésére, melynek struktúráját erősíteni és szélesíteni szükséges.

A kistérség **társadalmi aktivitása** a gazdasági, magánéleti, családi problémák miatt jellemzően csökkent a korábbi évekhez viszonyítva. Jellemzően nagyarányú és többé-kevésbé sikeres a civil szervezetek Nemzeti Együttműködési Alapban történő részvétele, kismértékben enyhíti működési nehézségeiket.

e) A gazdaság helyzete

Az álláskereső népesség, az inaktív keresők és az eltartottak aránya az országban legrosszabb megyei átlagnak megfelelő. A térség népességének aktivitási rátája alacsony. Az álláskereső aránya a tartós és pályakezdő munkanélküliek között az országos átlagnál majdnem 80%-kal magasabb. Az álláskereső több mint fele alacsonyan kvalifikált (általános iskolát végzett, vagy még azt sem). A munkavállalók közel 30%-a térségen kívül dolgozik, településenként az arány igen eltérő, /Tiszavasváriban 19,6%, Tiszanagyfaluban 68%/. A térség városaiban a foglalkoztatottak aránya meghaladja a megyei átlagot, a többi településen csupán 20% körül mozog. Az idénymunkák döntően a mezőgazdasághoz kötődnek és változó jelentőségűek a különböző településeken. Nyári időszakban a munkanélküliek több mint 60%-át a nők teszik ki, az álláskereső 90%-a fizikai

foglalkozású. Az álláskereső 30%-a rendelkezik szakmával vagy középfokú végzettséggel. Gimnáziumi érettségivel 7,4%, felsőfokú végzettséggel 2,7% rendelkezik, ez tükrözi a térség általánosan kedvezőtlen képzettségi szintjét. A tartós munkanélküliek aránya reálisan 30% körüli, az önkormányzatok közmunka keretében történő foglalkoztatásai jelentősen javítják a statisztikai mutatót. A pályakezdő munkanélküliek aránya 10% fölötti. A foglalkoztatási mutatók településenként igen eltérőek.

Nő a **munkavállalói korú népesség**, ezzel párhuzamosan csökken a regisztrált munkanélküliek száma. A kedvezőnek látszó folyamat részletes kutatást igényel, mert az életminőségére utaló egyéb mutatók nem tükrözik a javuló tendenciát, figyelmeztető a negatív elvándorlási mutató és a csökkenő népesség. Magas a be nem jelentett munkaerő aránya. Népeségen belüli arányukat jelentősen meghaladja a roma álláskereső aránya, a Tiszavasvári kistérségben kiemelkedően magas országos viszonylatban. Az oktatási intézmények szakmailag felkészültek a munkaerő piac képzési igényeinek kielégítésére, megszerveződött a térségi integrált szakképző központ, ugyanakkor a szakképzési kínálat rugalmatlan. Hiányzik a magas innováció-tartalmú, magasán képzett munkaerőt igénylő ipari tevékenység. A vállalkozók a magas munkanélküliség ellenére, gyakran panaszkodnak munkaerő-hiányra az alacsonyabb végzettséget igénylő területeken is. A térség vonzereje a befektetők számára alacsony. Az olcsó bér munkára alapozó vállalatok nem csábíthatók a térségbe. Budapest, Nyíregyháza és a fejlettebb vidékek humán-erőforrás elszívó hatása erősödik.

Csekély a **civil szféra foglalkoztatási képessége** és hajlandósága is. Külön ki kell emelnünk, hogy a roma lakosság által sűrűbben lakott településeken a legnagyobb a munkanélküliségi ráta. Képzettségük, munkaerő piaci esélyeik lényegesen alacsonyabbak. Roma fiatalok egyharmada szerez szakmunkás bizonyítványt, gimnáziumot 1-2% végez. Népszerűek a térségi közmunkaprogramok. A foglalkoztatás javulhat a térség turisztikai kapacitásának kiaknázásával, a Tisza és környéke megélhetést adhat sok családnak a TISZATÉR LEADER EGYESÜLET által megfogalmazott jövőkép alapján.

Alacsony a **vállalkozói aktivitás**, a vállalkozási szerkezetben az alacsonyabb tőkével alapítható társasági formák dominanciája a jellemző. A vállalkozások majdnem 80%-a egyéni vállalkozás. Az önkormányzatokhoz befolyó iparüzési adó alacsony összege mutatja a vállalkozások tőke szegénységét, szerény jövedelmét és alacsony munkahely teremő képességét. A termelők gazdasági önszerveződése gyenge. A kistérségben kevés külföldi tulajdonú cég tevékenykedik, multinacionális cégek csak a kereskedelem területén jelentek meg. A jelentősebb szolgáltatások a helyi lakossági igények kielégítésére, a mezőgazdasághoz kapcsolódó szolgáltatások nyújtására szerveződnek. Megfigyelhető, hogy az **új vállalkozások** azokon a szakterületeken próbálnak elindulni, ahol viszonylag kis befektetéssel gyors eredményeket lehet elérni. A legnagyobb vállalkozási kedv a kereskedelem és vendéglátásban tapasztalható. A helyi szállítással foglalkozó cégek a települések igényeit képesek kielégíteni. Jelenleg üzleti infrastruktúrák nem igazán működnek, holott ezek (és a magas színvonalú szolgáltatások) elérhetősége fontos előfeltétele a versenyképes gazdaság és vállalkozói szféra kialakulásának. Ezen hiányok mérséklése érdekében szükségesek az ipari területek fejlesztése.

A helyi gazdaság gyenge teljesítményének oka a **piaci környezet fejletlensége** és a vállalkozások alacsony termelékenységége. Mezőgazdaságban foglalkoztatottak részaránya meghaladja az országos átlagot, és jelentős a kiegészítő tevékenységként gazdálkodók száma. Az alacsony képzettségűek aránya magas e területen. A nagy iparszerűen termelő gazdaságok mellett, erősen korlátozott piacképességgel működő, önfoglalkoztató kényszervállalkozások működnek, döntően a GOFR növényekre szűkült termékszerkezettel, még ott is, ahol ez nem indokolt. Működik a hagyományokkal rendelkező gyümölcs és zöldség termelés is, azonban a termelési módszerek korszerűtlenek. Termelésbiztonság növelése érdekében indokolt az öntözés kiépítése. Történelmi léptékben kiemelkedő állattartás a térség kiváló adottságai ellenére visszaszorult a nagyüzemi, intenzív keretek közzé. A korábbi háztáji termelés töredékére esett vissza, indokolt ezek fejlesztése, támogatása. Állatlétszámban az agrár környezetgazdálkodási támogatásba bevont területeken, növekedés érzékelhető, EU normák szerinti tartás infrastrukturális feltételei hiányosak. Az országos átlag alatti mértékű erdőterületek jelentős része nemes nyár ültetvény, ennek potenciális termőhelyei kiemelkedő természetvédelmi értékkel bírnak. Alacsony a mezőgazdasági termékeken alapuló feldolgozóipar aránya.

Ipari vállalkozások, és az iparban foglalkoztatottak aránya meghaladja a megyei átlagot, de az országostól jelentősen elmarad. Az iparban foglalkoztatottak több mint kétharmada három városban dolgozik. Modern ipar csak Tiszavasváriban működik. A térség legnagyobb vállalkozása az Alkaloida Zrt Tiszavasváriban működik, jelenleg 450 főt foglalkoztat. Egykoron 2000 fő fölött foglalkoztatott, sajnos az elmúlt évben az országban egyedüli morfin termelést is megszüntette, mely a térség máktermelésére

is negatívan hat. A kézműves ipar hagyományai is élnek. A térség energia szükségletének döntő része kívülről érkezik, kivételt csupán a tiszalöki vízerőmű képez.

Az idegenforgalmi potenciál vegyes képet mutat: a térség rendelkezik turisztikailag hasznosítható **természeti, kulturális vagy építészeti látnivalókkal**, de az idegenforgalmat kiszolgáló infrastruktúra kiépítettsége a szolgáltatások színvonala nem megfelelő. A legfőbb vonzerőt a Tisza folyó a Fehér-szik természetvédelmi terület, a tiszalöki arborétum, a Szabolcsi Földvár, a Nagy-Morotva jelentik. Építészeti értékek között számos kisebb helyi jelentőségű épület, templom mellett több településen található kastély. A tiszadobi Andrassy kastélyt az elmúlt években újították fel, 2015 év végén megnyitotta kapuit a látogatók előtt. Itt került megrendezésre a hagyománnyá vált Zongora Ünnepe rendezvénysorozat is. Idegenforgalmi szempontból jelentős még a Tiszavasváriban működtetett gyógyfürdő is, valamint a Tiszai szabadstrandok. A térségben lovastúra bázishelyek és útvonalak, ökológiai útvonalak, vízitúra bázishelyek is találhatók.

Az infrastruktúrát tekintve a megye összes szállásférőhelyének 13 %-a található a térségben, melyek színvonala elmarad a megyei átlagtól. A legtöbb szálláshely a falusi vendéglátás (27 %), a fizetővendéglátás (19%) és a kempingek (15%) körében van bejegyezve. Kevesebb panzió, üdülőház, ifjúsági szálló és turistaszálló szolgáltatását vehetik igénybe a látogatók. A szálláshelyek térségen belüli megoszlása a városokra koncentrálódik (közel 80%). *(Forrás: KSH)*

A **szálláshelyek** átlagos vendégforgalma alapján megállapítható, hogy főként átutazóban, néhány éjszakára szállnak meg az ide érkezők. A térségbe érkezők olyan vendégek, akik az olcsóbb szálláshelyek iránt érdeklődnek, ebből következik, hogy a pénzköltési hajlandóságuk is kicsi.

Szinte valamennyi településen lehet horgászni, a Tisza holtágai, meglévő csatornák (Keleti- és Nyugati-főcsatorna) sokféle halfaunája számos lehetőséget biztosítanak a **horgászat** szerelmeseinek (Tiszai halak: küsz, balin, kecsge, harcsa, ponty, amúr, márna, ezüstkárász).

A térségben szinte minden településen **vadásztársaság** alakult, jellemzően vegyes vadas jelleggel. A területek főleg apróvadban (fácán, nyúl, vízi vad) gazdagok, de a nagyvad vadászat is jelentős, kiemelkedő az őz, vaddisznó és dámszarvas állomány alapján.

Szolgáltatási szektorban foglalkoztatottak aránya és száma jóval alacsonyabb az országos átlagnál, döntő részük élelmiszer boltban dolgozik. Üzleti szolgáltatás szerény mértékű és elaprózott, az üzleti infrastruktúra hiányzik. Az idegenforgalmat kiszolgáló infrastruktúra kiépítettsége és színvonala a kedvező adottságok ellenére nem megfelelő, összetétele kedvezőtlen. Több kiemelten fejlesztendő turisztikai célpont található a térségben (Tisza, kulturális és épített örökség, vadász, horgász, lovas, kerékpáros, vízi, stb.).

7.2 SWOT analízis

ERŐSSÉGEK	LEHETŐSÉGEK
- Több évtizedes együttműködések, jó partnerségi viszony - Tisza közelsége, kiváló horgászati lehetőségek - Egyedülálló ökológiai potenciál (Tisza holtágak), - Gazdag állat-és növényvilág - Állattenyésztési kultúra és az állattenyésztés kiváló táji adottságai - Kedvező talaj és éghajlati viszonyok a mezőgazdasági termelés területén - Jó adottságok a turizmus fejlesztéséhez (termálvíz, gyógyvíz, lovas túra) - Kézműves hagyományok - Keleti piac közelsége - Képzési háttér megfelelő - Olcsó munkaerő	- Minőségi turizmus kialakítása különösképpen a Tiszára és a térségben előforduló gyógyvizekre alapozva - Különböző átképzések, képzések szervezése - Mezőgazdasági lehetőségek kihasználása - Feldolgozóipar fejlesztése - Környezetvédelem, természetvédelem fejlesztése - Kulturális örökségekben rejlő lehetőségek kiaknázása - Szakmai támogató rendszerek kiépítése és hasznosítása - Vállalkozások fejlesztése, fejlesztési forrás bevonásával

GYENGESÉGEK	VESZÉLYEK
– Magas munkanélküliségi ráta – Szakképzett munkaerő elvándorlása – Nyelvi képzés hiánya, alacsony szintű idegen-nyelv ismeret – Hátrányos helyzetűek nagy száma – Nem megfelelő közlekedési infrastruktúra – A turizmus infrastruktúrája kiépületlen – Gyenge marketingtevékenység – Tőkehiány – Kifejletlen civil szektor – Környezetvédelem alacsony szintje – Alacsony képzettségi szint – Sok kényszervállalkozás	– Marketing hiányában kihasználatlan kapacitások létrejötte – Hagyományok elhalása – Értelmiség, képzett munkaerő elvándorlása – A környezet védelmének elhanyagolása – Feketegazdaság megjelenése a turizmusban – Idegen kultúrák előretörése – Egyéni érdekek megjelenése a közösségi érdekekkel szemben – Felesleges, pazarló beruházások, fejlesztések létrejötte – Környezeti katasztrófák. (árvíz) – Fejlesztési források alacsony határfokú felhasználása – Társadalmi befordulás

A Tiszatér HACS egyik legfontosabb **erőssége** az együttműködés, partnerség (naprakész, szoros és évtizedekre visszanyúló), valamint a kiváló természeti adottságok. Ezen erősségekre építve a fejlesztési lehetőségek (turisztikai fejlesztések, gazdaságfejlesztés) kiaknázása a kulcsa, kitörési pontja a térség előre mozdításának.

A **gyengeségek** között megemlíthetjük a hátrányos helyzetűek nagy számát, a magas munkanélküliségi rátát, az alacsony képzettségi szintet, egyes területeken a kiépítetlen infrastrukturális környezetet.

A legnagyobb **nehézség** a foglalkoztatási helyzet javításának nehézségei: tőke és időigény. Nagy veszélyt rejt magában a térségből való értelmiség elvándorlása, ha a jövő generáció nem találja meg a számítását ebben a környezetben a térség az alapot veszítheti el, amire építhetők a jövő stratégiái.

Kitörési **lehetőségünk** a meglévő erőforrásainkra építve a minőségi turisztikai szolgáltatások kialakítása, a vállalkozásfejlesztés (pl. mezőgazdaságban rejlő lehetőségek), a kulturális örökségek megőrzése.

8. A stratégia beavatkozási logikája

A beavatkozási logika LEADER vonatkozású rövid összefoglalása

A LEADER beavatkozás a HFS-en keresztül, az SO8 vonatkozásában megállapított számos szükséglet kielégítéséhez hozzájárul. A KAP ST-ben foglalt SWOT elemzés erősségeként említi az ország vidéki térségeit lefedő LEADER hálózatot, amely helyi ismerettel, kapcsolatrendszerrel, fejlesztéspolitikai és program végrehajtói tapasztalattal rendelkező helyi erőforrást biztosít a helyi fejlesztésekhez. Ugyanakkor veszélyként említi ezen erőforrás további erodálódását. E két megállapításra épül az a szükséglet, amely a fejlesztéspolitikai programok végrehajtásához szükséges helyi szintű emberi erőforrás szükségességét definiálja. E szükséglet kielégítését szolgálja a LEADER beavatkozás működési és animációs keretéből finanszírozott helyi akciócsoportok hálózata.

A SWOT elemzésben erősségeként szerepel, hogy a LEADER a vidéki térségekben jellemzően alacsony tőkeerővel és kockázattűrő képességgel rendelkező mikrovállalkozások és civil szervezetek számára adekvát, kisléptékű, a helyi szükségletekre szabott fejlesztési forrást biztosít. Az elemzés gyengeségeként említi a LEADER források korlátosságát, illetve a kisléptékű források felhasználásának a léptékhez képest magas adminisztratív terheit. A fenti erősségre és gyengeségre épül az a szükséglet, amely a helyi/térségi igényekhez illeszthető, ezekre mérhető hatással bíró fejlesztéseket és az ehhez szükséges forrás szükségességét definiálja. E szükséglet kielégítéséhez járul hozzá a LEADER helyi fejlesztési stratégiák megvalósítása.

A SWOT elemzésben gyengeségeként szerepelnek a vidéki közlekedési és az egyéb lakossági szolgáltatások minőségének javításához szükséges infrastruktúra fejlettségének területi különbségei. Erre reagál az a szükséglet, amely az életminőséget emelő helyi lakossági szolgáltatások infrastrukturális hátterének fejlesztését teszi szükségessé. A korábbi évek tapasztalatai alapján a LEADER programnak fontos célja a vidéki élettér fejlesztése a szolgáltatások és az azokhoz szükséges kisléptékű infrastruktúra fejlesztésével, valamint a helyi kötődés és a közösségi kapcsolatok erősítése a közösségeket aktivizáló programokkal és az ahhoz szükséges környezet fejlesztésével. Az Európai Unió vidéki térségeinek hosszú távú jövőképével összhangban a fenti célok elérése érdekében – elsősorban tudásátadással, jó gyakorlatok bemutatásával – ösztönözni szükséges a társadalmi innovációt és a digitális eszközök adta lehetőségek kihasználását.

8.1 A stratégia jövőképe

A TISZATÉR LEADER EGYESÜLET alapvető célja, hogy megteremtse, az „itt élni”, „ide jönni”, „itt aludni”, „itt költeni” alappillérek infrastrukturális hátterét. Nemzetközileg és országosan legyen a térségünk ismertebb, vonzóbb. Az itt élők érezzék jól magukat településükön, valamint az ide érkező turistákat fogadja pozitív szemléletű lakosság és vendégváró házigazda, mely visszajáró vendégeket eredményez. Alakítsunk ki „élhető” településeket, minőségi szolgáltatásokat, hogy a fiatal, képzett munkaerőt a vidéki településeken tudjuk tartani.

8.2 A stratégia célhierarchiája

Fejlesztési elképzeléseinket az alábbi célok mentén tervezzük megvalósítani:

- 1. a vidéki térségekben a mikro- kis és középvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése:** térségünkre jellemző a tőkeszegény vállalkozások nagy száma, ugyanakkor ezen vállalkozások fejlődőképesek. Célunk a mikrovállalkozások erősítése révén a vidéki térség versenyképességének, jövedelmezőségének segítése, az elvándorlás – különösen a fiatal értelmiségiek – csökkentése.
- 2. helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása:** Térségünk gazdag képzőművészeti (fafaragó, fazekas, kovács, szövő, stb.) hagyományokkal rendelkezik, illetve mezőgazdasági adottságai kiemelkedőek. Ezen potenciálok kiaknázása, a helyi termékekre épülő fejlesztések fontos kiindulópontjai lehetnek a vidéki térség versenyképességének javításában, a népességmegtartó erő növelésében, a foglalkoztatási helyzet javításában, illetve hozzájárul a turisztikai vonzerő bővüléséhez is. Számos, a helyi igényeknek és erőforrásoknak megfelelő ötletekkel rendelkeznek, azonban forráshiány miatt ezen fejlesztések elmaradnak. Az intézkedéssel ezen szükségletnek a kielégítésére törekszünk. A gazdaság fejlesztése hozzájárul az elvándorlás csökkenéséhez, illetve multiplikatív hatásként új beruházásokat ösztönöz.
- 3. közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése:** a Jövőképben megfogalmazottak elérése, illetve a turisztikai lehetőségeink kihasználása érdekében a települések arculatának, közösségi tereinek fejlesztésére is szükség van, hisz egy település annál vonzóbb minél többféle szolgáltatást tud nyújtani, mind az itt lakók számára, mind az ideérkező turisták számára. A települések közösségi életében jelentős szereppel rendelkező terek fejlesztése, kialakítása hozzájárul az elérhető szolgáltatások bővüléséhez, ezáltal a lakosság helyben tartásához is (elvándorlás csökkenése), a generációk és a társadalmi csoportok közötti kapcsolatok fejlesztéséhez. A beruházások elősegítik a vendégváró települések kialakítását, a „klasszikus” turisztikai vonzerőnket támogatják.
- 4. megújuló energia, klímabarát, víz visszatartási, környezetvédelmi megoldások alkalmazása helyi szinten:** a beruházás jellegű intézkedések keretében a megújuló energiatechnológiát választó, önállóan nem támogatható tevékenységként tervezzük megjelölni, a rendezvények esetében előnyt élveznek azok a projektek, ahol a környezetvédelemmel kapcsolatos programelemek megvalósítását tervezik. Ezen tevékenységekkel is segíteni kívánjuk a környezetvédelmi szemléletek erősítését.

Jelen stratégia jövőképében felvázolt vonzó és ismert térség eléréséhez a legfontosabb a **vállalkozások erősítése, a turisztikai potenciál és a települések megjelenésének fejlesztése a környezeti elemek megóvása mellett.**

A térségünk **népességmegtartó erejének növeléséhez** a tervezett intézkedések hozzájárulnak. A rendelkezésre álló csekély mértékű fejlesztési forrást olyan célok megvalósítására kívánjuk fordítani, melyek hozzáadott érték tartalma és multiplikatív hatása magas, a legszéleskörűbb eredményt képesek elérni (nemcsak gazdasági – pl. bevételek növekedése, foglalkoztatási szint javulása –, hanem társadalmi hatásai is vannak – pl. képzési szint javulása). Ezek alapján a térségünk kedvező **turisztikai adottságainak** (Tisza, gyógyvíz, kulturális és építészeti látnivalók) kihasználása, valamint a **mikrovállalkozások erősítése** a fő orientációnk a LEADER program keretében.

A gazdaság egyéb szegmensei számára nagyobb lehetőségek nyílnak más Operatív Programok keretein belül, így például a másik kiemelkedő kitörési lehetőségünk a mezőgazdasági termelés (kedvező talaj és éghajlati viszonyok, állattenyésztési kultúra) területén található, melyhez a KAP ST egyéb alintézkedései nyújtanak támogatást, így azok forrásait kívánjuk igénybe venni.

9. Cselekvési terv

9.1 Az intézkedések leírása

9.1.1. Helyi gazdaságfejlesztés támogatása

- 1) Az intézkedés megnevezése: Helyi gazdaságfejlesztés támogatása
- 2) Specifikus cél: Az intézkedés hozzájárul „a vidéki térségekben a mikro- kis és középvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése”, a „helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása” és a „megújuló energia, klímabarát, víz visszatartási, környezetvédelmi megoldások alkalmazása helyi szinten” című specifikus célokhoz.
- 3) Indoklás, alátámasztás: Térségünkre jellemző a tőkeszegény vállalkozások nagy száma, ugyanakkor ezen vállalkozások fejlődőképesek, mely által a foglalkoztatottsági szint is javul. Térségünk gazdag képzőművészeti (fafaragó, fazekas, kovács, szövő, stb.) hagyományokkal rendelkezik, illetve mezőgazdasági adottságai kiemelkedőek. Ezen potenciálok kiaknázása, a helyi termékekre épülő fejlesztések fontos kiindulópontjai lehetnek a vidéki térség versenyképességének javításában, a népességmegtartó erő növelésében, a foglalkoztatási helyzet javításában, illetve hozzájárul a turisztikai vonzerő bővüléséhez is.
További cél a TISZATÉR HACS területén a turisztikai infrastruktúra fejlesztése, valamint az ágazatokhoz tartozó kiegészítő szolgáltatások támogatása, a térségben a mikrovállalkozások, illetve egyéb gazdasági szereplők erősítése.
- 4) A támogatható tevékenységek meghatározása:
 - Építés,
 - Eszközbeszerzés, gépbeszerzés,
 - Tájékoztatás és nyilvánosság,
 - Marketing tevékenység,
 - Energiahatékony működést javító beruházások, illetve megújuló energiaforrások hasznosítása.

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Mezőgazdasági üzemek beruházásai
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Lágyszárú növények beszerzése, telepítése,
- Lőfegyverek, lőszer, robbanóanyagok, pirotechnikai eszközök beszerzése,
- Képzés(ek) szervezése és megtartása,
- Építési tevékenység, amennyiben az ingatlan hasznosítása során lakás/lakhatás célú fejlesztés valósulna meg,
- Gépjármű beszerzés,
- Jövedelemszerzésre irányuló megújuló energiát hasznosító rendszerek telepítése,
- Bontott építőanyagok beszerzése, beépítése,
- Ingatlan vásárlása.

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

7) A jogosultak köre:

- Természetes személyek
- Jogi személyiségű vállalkozások
- Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek
- Egyesületek
- Jogi személyiségű nonprofit szervezetek (egyházi jogi személyek, alapítványok, nonprofit gazdasági társaságok)

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Projektterv minősége,
 - Pozitív foglalkoztatási hatás, munkahelyteremtés,
 - A projektnek részét képezi megújuló energiaforrást hasznosító technológia fejlesztése vagy kiépítése,
 - A tervezett projekt illeszkedik a megvalósítási hely szerinti település fejlesztéspolitikai dokumentumához,
 - A projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett terméket, szolgáltatást népszerűsíti,
- A térség szempontjából újszerű, innovatív megoldások,
- A közösség bevonásának módja (projektgyűjtő adatlapok, stb.).

9) Tervezett forrás:

- a) az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 121.078.194 Ft
- b) a támogatás intenzitása: Megújuló energiaforrást hasznosító technológiák kialakítása esetén legfeljebb 80%, minden más esetben legfeljebb 65%.
- c) a projektméret korlátai: minimális támogatási összeg: 1.000.000 Ft, maximális támogatási összeg: 15.000.000 Ft
- d) a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

10) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje: 2024. I. félév – 2027. II. félév

11) A projektek magvalósítására rendelkezésre álló időtartam: 24 hónap

12) Kimeneti indikátorok:

Új munkahelyek száma: 3 db

Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma: 5-8 db

Fejlesztéssel érintett szervezetek száma: 2-3 db

9.1.2. Közösségi célú tevékenységek fejlesztése

1) Az intézkedés megnevezése: Közösségi célú tevékenységek fejlesztése

2) Specifikus cél: Az intézkedés hozzájárul a „közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése” és a „megújuló energia, klímabarát, víz visszatartási, környezetvédelmi megoldások alkalmazása helyi szinten” című specifikus célokhoz.

3) Indoklás, alátámasztás: A települések közösségi életében jelentőséggel bíró terek fejlesztése, kialakítása, a kedvezőtlen társadalmi folyamatok enyhítése (pl. elvándorlás, hiányos települési szolgáltatások), a közösségi élet fejlesztése, a közösségi kezdeményezések, tevékenységek támogatása érdekében.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

- Építés,
- Eszközbeszerzés, gépbeszerzés,
- Tájékoztatás és nyilvánosság,
- Marketing tevékenység,
- Energiahatékony működést javító beruházások, illetve megújuló energiaforrások hasznosítása.

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Mezőgazdasági üzemek beruházásai
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Lágyszárú növények beszerzése, telepítése,
- Lőfegyverek, lőszer, robbanóanyagok, pirotechnikai eszközök beszerzése,
- Képzés(ek) szervezése és megtartása,
- Építési tevékenység, amennyiben az ingatlan hasznosítása során lakás/lakhatás célú fejlesztés valósulna meg,
- Gépjármű beszerzés,
- Jövedelemszerzésre irányuló megújuló energiát hasznosító rendszerek telepítése,
- Bontott építőanyagok beszerzése, beépítése,
- Ingatlan vásárlása.

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatási okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszereiből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

7) A jogosultak köre:

- Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek
- Egyesületek
- Jogi személyiségű nonprofit szervezetek (egyházi jogi személyek, alapítványok, nonprofit gazdasági társaságok)

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Projektterv minősége,
 - A projektnek részét képezi megújuló energiaforrást hasznosító technológia fejlesztése vagy kiépítése,
 - A tervezett projekt illeszkedik a megvalósítási hely szerinti település fejlesztéspolitikai dokumentumához,
 - A projektgazda vállalja, hogy a fejlesztéssel érintett terméket, szolgáltatást népszerűsíti,
- A térség szempontjából újszerű, innovatív megoldások.

9) Tervezett forrás:

- a) az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 125.000.000 Ft
- b) a támogatás intenzitása:
- Megújuló energiaforrást hasznosító technológiák kialakítása esetén legfeljebb 80%, minden más esetben legfeljebb 65%.
 - legfeljebb 90%. (A beruházás nem járhat gazdasági tevékenységgel, a támogatást igénylő nem realizálhat abból profitot, és a projekt eredményének mindenki számára ingyenesen elérhetőnek, látogathatónak, igénybe vehetőnek kell lennie.)
- c) a projektméret korlátai: minimális támogatási összeg: 1.000.000 Ft, maximális támogatási összeg: 15.000.000 Ft
- d) a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

10) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje: 2024. I. félév – 2027. II. félév

11) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam: 24 hónap

12) Kimeneti indikátorok:

Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma: 5-6 db

Fejlesztéssel érintett szervezetek száma: 3-4 db

9.1.3. Rendezvények támogatása

1) Az intézkedés megnevezése: Rendezvények támogatása

2) Specifikus cél: Az intézkedés hozzájárul a „helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása” és a „megújuló energia, klímabarát, víz visszatartási, környezetvédelmi megoldások alkalmazása helyi szinten” című specifikus célokhoz.

3) Indoklás, alátámasztás: A helyi rendezvények, programok erősítik a térségben élők kötődését, a kulturális és turisztikai programok révén hagyományaink fennmaradnak, valamint az életminőség javítását is elősegítik, a hagyományőrző jelleg erősíti a helyi identitást. A rendezvények lehetőséget teremtenek a hagyományőrző csoportok találkozójára, helyi termékek bemutatására, egészségnap rendezésére, sportnapok tartására, a környezettudatos életmódra nevelésre, tradíciók, szokások, turisztikai attrakciók bemutatására, fesztiválok, művészeti napok, kórustalálkozók, nyugdíjas és ifjúsági találkozók szervezésére.

A rendezvényekre nemcsak a térségünkből, hanem más megyékből is érkeznek látogatók, így értékeinket megismerik, a jövőben újra visszatérnek településeinkre, növelve ezzel turisztikai bevételeinket is.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

- Rendezvények szervezése
- Tájékoztatás és nyilvánosság
- Marketing tevékenység
- Rendezvényhez közvetlenül kapcsolódó eszközbeszerzés

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Mezőgazdasági üzemek beruházásai
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Lágyszárú növények beszerzése, telepítése,
- Lőfegyverek, lőszer, robbanóanyagok, pirotechnikai eszközök beszerzése,
- Képzés(ek) szervezése és megtartása.

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatási okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszereiből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

7) A jogosultak köre:

- Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek
- Egyesületek
- Jogi személyiségű nonprofit szervezetek (egyházi jogi személyek, alapítványok, nonprofit gazdasági társaságok)

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- Projektterv minősége,
 - A rendezvény környezetvédelmi programelemet tartalmaz,
- Térségi szempont
 - Az együttműködést/partnerséget alkotó szférák száma,
 - A rendezvény szervezése együttműködésben valósul meg.

9) Tervezett forrás:

- a) az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 30.000.000 Ft
- b) a támogatás intenzitása: 90% (A beruházás nem járhat gazdasági tevékenységgel, a támogatást igénylő nem realizálhat abból profitot, és a projekt eredményének mindenki számára ingyenesen elérhetőnek, látogathatónak, igénybe vehetőnek kell lennie.)
- c) a projektméret korlátai: minimális támogatási összeg: 500.000 Ft, maximális támogatási összeg: 3.000.000 Ft
- d) a támogatás módja: hagyományos költségelszámolás

10) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje: 2024. I. félév – 2027. II. félév

11) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam: 24 hó

12) Kimeneti indikátorok:

Megvalósult rendezvények száma: 10 db

9.2 Együttműködések

a) Térségek közötti és nemzetközi együttműködések megvalósítása

1) Az együttműködések tervezett tématerületei:

- i. Helyi termékek és szolgáltatások piacra jutásának, értékesítésének segítése, ezáltal az elvándorlás mérséklése, a megújuló energia széleskörű hasznosításának támogatása.
- ii. Az elmúlt időszakokban a szomszédos HACS-okkal szakmai együttműködést alakítottunk ki, mely elsősorban az operatív feladatokkal kapcsolatos egyeztetéseket jelentette. A jövőben közösen megvalósuló projektet is tervezünk, amely elősegíthetné a térségeink értékeinek közös megismertetését.

2) **Specifikus cél:** Az együttműködésekkel a cél a térségben tapasztalható gyengeségek kezelése, a programokkal hozzá kívánunk járulni a gazdaságfejlesztéshez, a foglalkoztatási szint növeléséhez, az egészségesebb és élhetőbb települések kialakításához.

3) **Indoklás, alátámasztás:** A helyi termékek és szolgáltatások piacra jutásának és értékesítésének segítése, a gazdaság fejlesztése kiemelt prioritásként szerepel stratégiánkban, melyhez minden lehetőséget igénybe kívánunk venni. Kiemelt figyelmet fordítunk a REL együttműködések kialakítására, a térségben a csoport(ok) generáló motorja kívánunk lenni. A településeken működő turisztikai szolgáltatást nyújtó szereplőkkel közös programok szervezése, a turisztikai lehetőségek összefogása, közös kiajánlása a térség népszerűsítését, a jövedelmezőségi helyzet javulását eredményezi, mely segíti a térség gazdaságának megerősödését. A hátrányos helyzetű, alacsony képzettségi szintű munkaerő fejlesztésével, a fiatalok munkahelyteremtésének segítségével a térségre jellemző negatív folyamatok (elvándorlás, képzetlen munkaerő nagy száma) mérséklése és megszüntetése a célunk. Ezen elképzeléseinket a térségben működő Foglalkoztatási Paktumhoz történő csatlakozással kívánjuk segíteni. A környezet- és természetvédelem területén tervezett programokkal hozzájárulunk a káros anyag kibocsátás csökkentéséhez, a nyereségesebb gazdálkodáshoz, a mezőgazdaságban keletkező melléktermékek hasznosításához, az itt élők szemléletformálásához.

4) **Forrás:** közel 20 millió Ft (KAP intézkedései, TOP Foglalkoztatási Paktum)

b) Egyéb együttműködések megvalósítása

2017-ben együttműködést kötöttünk Tiszalök Város Önkormányzatával az EFOP-1.5.3-16 számú **„Együtt a humán szolgáltatás fejlesztésért”** elnevezésű projekttel kapcsolatban.

2019-ben szándéknyilatkozatban csatlakoztunk a Polgármesterek Klíma és Energiaügyi Szövetségéhez. Támogattuk a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat TOP-3.2.1-15-SB1-2016-00062 kódszámú **„Fenntartható energetikai- és klímacselekvési programok kidolgozása Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében”** című projekt célkitűzéseit. A program keretében elkészült a Tiszatér Leader Egyesület működési területére vonatkozóan a Fenntartható Energia és Klíma Akcióterv (SECAP), melyet a közgyűlés 2020 júniusi ülésén fogadott el.

9.3 Kommunikációs terv

1) A célcsoport(ok) meghatározása

A HFS közvetlen célcsoportját az Egyesület tagjai, valamint a támogatást igénylők potenciális köre alkotja, míg a közvetett célcsoportba tartoznak a tágran értelmezett helyi közösség (beleértve a nem itt élő, de a városban munkát vállaló vagy szolgáltatást igénybe vevő személyeket is), a városba érkező turisták, illetve a város idegenforgalmi szolgáltatásainak potenciális igénybevevői.

2) A kommunikációs eszközök, tevékenységek típusainak bemutatása, beleértve a pályázók és a szélesebb nyilvánosság tájékoztatásának módja

A HACS kommunikációs tevékenységének biztosítása során, illetve a nyilvánosság tájékoztatására valamennyi közlési módot igénybe kívánjuk venni. Az internet adta lehetőségeken (honlap, elektronikus levél, tagjaink által működtetett honlapok stb.) keresztül a hagyományos eszközökön (plakátok, fórumok, személyes tanácsadások, helyi újságokban cikkek megjelenése, „szájhagyomány”) át, illetve partner adatbázis kialakításával könnyebben érhetjük el az ügyfeleket. A Helyi Fejlesztési Stratégia által biztosított fejlesztési lehetőségeket a térség valamennyi szereplője számára be kívánjuk mutatni. A széleskörű tájékoztatásban a korábbi időszakokhoz hasonlóan számítunk a helyi önkormányzatok segítségére.

3) A HACS dokumentumaihoz és a HACS-ról szóló információkhoz való hozzáférés lehetőségeinek bemutatása, visszacsatolási lehetőségek, ezek kezelésének és dokumentációjának módja

A HACS működésével, a HFS elkészítésével, illetve megvalósításával kapcsolatos dokumentumok megjelennek a honlapunkon, illetve a munkaszervezeti irodában is megtekinthetők. A tervezés során alkalmazott projektötlet adatlap, a fórumok meghívói megjelentek a honlapunkon, az elfogadást követően a HFS szintén feltöltésre kerül, ugyanúgy, ahogy a későbbiekben a támogatási kérelem benyújtásához szükséges adatlapok, hasznos információk. Igyekszünk a Kifizető Ügynökség által közzétett információkat is megosztani a honlapunkon, illetve elektronikus levélben, vagy egyéb csatornákon tájékoztatni a térség szereplőit.

A fentiekben bemutatottak elérése érdekében már a HFS tervezése során is biztosítottuk a teljes nyilvánosságot, a HFS készítés társadalmasítását annak érdekében, hogy a helyi szereplők által a legszélesebb körben elfogadottá válják. Ez biztosítja a későbbiekben az Elnökség/HBB és döntéseinek legitimitását, a helyi döntések elfogadottságát. A térség jellegzetességéhez leginkább illeszkedő és a leghatékonyabb kommunikációs eszköz(ök) alkalmazására törekszünk.

A támogatási kérelem benyújtásának időszakában legalább egy alkalommal, a tervezési terület minden települését érintő lakossági fórumot tartunk a LEADER jogcím meghirdetésének vonatkozásában. Folyamatosan tanácsadói ügyeletet (személyes tanácsadás, telefonos ügyfélszolgálat) biztosítunk a felkészülési és benyújtási időszak teljes időszakában.

4) A kommunikációval kapcsolatos felelősségi körök és a humán kapacitás bemutatása

A kommunikációs feladatok elvégzéséért a munkaszervezet vezető a felelős, a fent felsorolt tevékenységeket a munkaszervezet valamennyi dolgozója ellátja.

5) A HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve

A HFS-el kapcsolatos kommunikáció (HACS ülések, honlap frissítése, ügyfélszolgálat, rendezvények szervezése, kötelező tájékoztatás és nyilvánosság) a HFS készítése, valamint a megvalósítása során folyamatos (2022. november – 2027. december).

6) A kommunikációs tevékenység pénzügyi terve

A HFS-sel kapcsolatos kommunikáció folyamatos, így ehhez kapcsolódó személyi és dologi jellegű költségek is folyamatosan felmerülnek.

9.4 Egyéb, a HACS által megvalósított projektek

- 1) **Az együttműködések tervezett tématerületei:** Tervezzük a Tiszatér Leader Egyesület tagtelepülésein az egységes arculat kialakítása érdekében a települések legforgalmasabb pontjain **üdvözlőtáblák** kihelyezését.
- 2) **Specifikus cél:** Az Akciócsoport területén az egységes arculat kialakítása, az összetartozás érzésének hangsúlyozása, a közös gondolkodás és fejlesztési lehetőségek erősítése.
- 3) **Indoklás, alátámasztás:** A települési, térségi szintű közösségi összetartó erő kialakításához, erősítéséhez elengedhetetlen a közös arculati elem kialakítása, amely hozzájárulhat az identitás erősítéséhez, az elvándorlás csökkentéséhez, a vidéki térség vonzerejének növeléséhez.
- 4) **Forrás:** 10 millió Ft (a tervezett tevékenységek megvalósításához LEADER forrást kívánunk igénybe venni).

10. Monitoring és Indikátorok

A monitoring folyamatok eredményeinek révén az Európai Bizottság értékes információkhoz jut, amelyek:

- elemzési szempontból szilárdan megalapozzák a jövőbeni szakpolitikai tervezőmunkát;
- segítséget nyújtanak a szakpolitikai célkitűzések és a programok célkitűzéseinek kidolgozásához, a későbbiekben pedig eszközül szolgálnak a kitűzött célok hosszú távú megvalósulásának mérése során.

A monitoring megfelelő végrehajtásának feltétele, hogy a szakpolitikai célkitűzések és a tervezett intézkedések összhangban legyenek egymással. A kiegyensúlyozott területfejlesztés, során hangsúlyos szerepet kap a foglalkoztatás és növekedés előmozdítása, illetve a szegénység visszaszorítása a vidéki térségekben.

A közös kereten belül végzett értékelés a szakpolitikai intervenciók intézkedések hatását hivatott felmérni. Az értékelés tényekkel szolgál a döntéshozatali munkához, és javítja a KAP keretében végrehajtott intervenciók intézkedések hatékonyságát, hasznosságát és eredményességét. Ezen túlmenően az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot is növeli, és előmozdítja a kapcsolódó tanulási folyamatokat.

Annak érdekében, hogy az értékelések szerves részét képezzék a szakpolitikai döntéshozatali folyamatnak, és teljesüljenek az előírt referenciaértékek, a Bizottság iránymutatásokat és eszköztárat dolgozott ki a jogalkotás minőségének javítása érdekében, melyek követelményeket fogalmaznak meg, és ismertetik a bevált módszereket a KAP kiértékelésére vonatkozóan.

2021. december 6-án az Európai Parlament és a Tanács elfogadta a KAP-stratégiai tervekhez nyújtott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról szóló (EU) 2021/2115 rendeletet. Ez a rendelet létrehozza a teljesítmény-, monitoring és -értékelési keretet, amelyet 2023 és 2027 között kell majd alkalmazni a közös agrárpolitikára vonatkozóan.

A teljesítmény-, monitoring és -értékelési keret elősegíti, hogy a szakpolitikai hangsúly a szabályoknak való megfelelésről a teljesítményre és az eredményekre helyeződjön át. Ez az új teljesítményalapú teljesítési modell közös teljesítménymutatókat alkalmaz.

Ezek közé a közös teljesítménymutatók közé tartoznak a következő indikátorok:

- kimeneti mutatók, amelyek a KAP végrehajtásának nyomon követésére fognak szolgálni;
- eredménymutatók, amelyek segítségével figyelemmel lehet kísérni, milyen előrelépést érnek el az uniós országok az előre kitűzött célértékek teljesítése terén;
- kontextus- és hatásmutatók, amelyek használatával meg lehet állapítani, hogy általánosságban hogyan teljesít, a szakpolitika a KAP célkitűzéseire képest.

A HACS-okra vonatkozó adatok

- A HACS tervezési területével lefedett települések száma, a lakossági adatok (a HACS területének népességére vonatkozó információ).
- A HACS tagjainak teljes száma az alábbi bontás szerint:
 - azok, amelyek valamely közigazgatási szervet képviselnek;
 - azok, amelyek helyi magángazdasági érdekeket képviselnek (például gazdasági szervezetek, helyi vállalkozások stb.);
 - azok, amelyek helyi szociális érdekeket képviselnek (például nem kormányzati szervezetek, helyi egyesületek stb.), valamint
 - az egyéb eltérő kategóriákba sorolható tagok.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó HACS tagok teljes száma szervezettípus szerinti bontásban:
 - azon tagok száma, akik valamely közigazgatási szervet képviselnek;
 - azon tagok száma, akik/amelyek helyi magángazdasági érdekeket (például gazdasági szervezeteket, helyi vállalkozásokat stb.) képviselnek;
 - azon tagok száma, akik/amelyek helyi szociális érdekeket (például nem kormányzati szervezeteket, helyi egyesületeket stb.) képviselnek;
 - azon tagok száma, akik/amelyek az egyéb eltérő kategóriákba sorolhatóak.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó HACS tagok neve.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó tagok életkora, kiemelten a fiatalok száma a HACS döntéshozó testületében, 41. életévét be nem töltött személy.

A HACS-ok tevékenységeire vonatkozó adatok

- A HACS által végrehajtott műveletek száma összesen (a HF-ek keretében kibocsátott TO-kban szereplő kedvezményezettek megbontása jogi státusz szerint):
 - a magánszemélyek vagy vállalkozások által végrehajtott műveletek száma;
 - a közigazgatási szervek által végrehajtott műveletek száma;
 - a helyi magángazdasági érdekek képviselői (például vállalkozói szövetségek, kereskedelmi kamara stb.) által végrehajtott műveletek száma;
 - a helyi szociális érdekek képviselői (például nem kormányzati szervezetek, helyi egyesületek stb.) által végrehajtott műveletek száma;
 - a kutatási szervezetek által végrehajtott műveletek száma;
 - a több, különböző típusú szereplő által közösen végrehajtott műveletek száma;
 - eltérő kategóriákba tartozó szereplő által végrehajtott műveletek száma.
- A HACS által végrehajtott interregionális együttműködési projektek száma.
- A HACS által végrehajtott transznacionális együttműködési projektek száma.
- A tudástranszferhez kapcsolódó műveletek száma, beleértve a fenntartható, gazdasági, társadalmi, környezeti és éghajlatbarát teljesítményre vonatkozó tanácsadást, képzést és tudáscserét.
- A termelői szervezetekkel, a helyi piacokkal, a rövid ellátási láncokkal és a minőségrendszerekkel kapcsolatos műveletek száma, beleértve a beruházások támogatását, a marketingtevékenységeket stb.
- A megújuló energia-termelési kapacitásokhoz kapcsolódó műveletek száma, beleértve a biomassza alapú energiatermelés kapacitásaihoz kapcsolódó műveleteket is.
- A környezeti fenntarthatósághoz, valamint az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célok eléréséhez hozzájáruló műveletek száma a vidéki térségekben.
- A munkahelyteremtő műveletek száma.
- A vidéki vállalkozásokat – többek között a biomassza alapú gazdaság területén működő vállalkozásokat – támogató műveletek száma.

- Az intelligens falvakra vonatkozó stratégiákkal kapcsolatos műveletek száma.
- A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához, többek között a széles sávú rendszerekhez való hozzáférést javító műveletek száma.
- A társadalmi befogadás területén végrehajtott műveletek száma.
- Az egyéb, eltérő kategóriákba tartozó műveletek száma.

10.1 Monitoring

A közös kereten belül végzett monitoring kulcsfontosságú információkkal szolgál a KAP végrehajtásáról. Az Európai Bizottság szorosan nyomon követi a mezőgazdasági piacok alakulását, a vidékfejlesztés terén jelentkező fejleményeket és a KAP forrásainak felhasználását.

Noha a monitoring és értékelési tevékenység közvetlenül a stratégia végrehajtásához kapcsolódik, megalapozása elengedhetetlen a tervezési folyamat részeként. Ennek legfontosabb elemei az alábbiak:

- egyértelmű **célok** megfogalmazása;
- világos **beavatkozási logika** kialakítása;
- a program outputjainak és eredményeinek reális mérésére alkalmas **indikátorok** definiálása;
- a program végrehajtását támogató monitoring és értékelési tevékenység **rendszerének megtervezése**.

A monitoring és értékelési tevékenység operatív felelőse a HACS munkaszervezete, míg az ezzel kapcsolatos döntések meghozatala a HACS taggyűlésének felelőssége. A HACS munkaszervezetén belül a munkaszervezet-vezető feladata a monitoring és értékelési tevékenységgel összefüggő koordinációs tevékenységek megvalósítása.

A HFS végrehajtására vonatkozóan a HACS munkaszervezetének koordinációja mellett két alkalommal – a program végrehajtás félidejében és a program zárását megelőzően – készül programértékelés. A programértékelésbe beépülnek az adatgyűjtések eredményei, valamint az adatokra támaszkodó elemzés az outputok és eredmények előrehaladására vonatkozóan. Az értékelési jelentéseket a HACS önálló dokumentumokként terjeszti a taggyűlés elé jóváhagyásra.

A HACS munkaszervezete előre meghatározott – és a taggyűlés által jóváhagyott – kritériumrendszer és módszerek alkalmazásával évente végez önértékelést a HACS tevékenységére vonatkozóan.

10.2 Az indikátorok megadása

Indikátor neve	Indikátor leírása	Indikátor mértékegysége	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Képzésben, tanácsadásban, ismeretcserében résztvevők száma	R.1 ^{PR} A teljesítmény javítása ismeretek és innováció révén: A fenntartható gazdasági, társadalmi, környezeti, éghajlattal és az erőforrások hatékonyságával kapcsolatos teljesítmény javítása	személyek száma	-	-	-	-	-	-	-

	érdekében tanácsadásban részesülő, illetve képzésben, ismeretcsereben vagy az európai innovációs partnerség KAP által támogatott operatív csoportjaiban részt vevő személyek száma								
Termelői csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási láncokban és minőségrendszerekben részt vevő gazdaságok száma	R.10 ^{PR} Az ellátási lánc szervezettségének javítása: A KAP keretében támogatott termelői csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási láncokban és minőségrendszerekben részt vevő gazdaságok aránya	gazdaságok száma	-	-	-	-	-	-	-
Kiepített megújuló energiatermelő kapacitás	R.15 A mezőgazdaságból, erdészetből, valamint egyéb megújuló forrásokból származó megújuló energia: Támogatott beruházások a megújulóenergia-termelés kapacitásbővítésébe, a biomassza-alapú energiák termelését is beleértve (kW)	kilowatt	-	-	-	-	-	-	-
	Napelemes fejlesztések		-	-	-	-	-	-	-
	Biomassza		-	-	-	-	-	-	-
	Egyéb		-	-	-	-	-	-	-
Új munkahelyek száma	R.37 Növekedés és munkahelyteremtés a vidéki térségekben: KAP-projektek keretében támogatott új munkahelyek (önfoglalkoztatás is, de a projekt kiépítéséhez szükséges munka nem)	teljes munkaidős egyenérték	0	1	1	1	0	0	0

A KAP támogatással fejlesztett vidéki gazdaságok száma	R.39 A vidéki gazdaság fejlesztése: A KAP keretében nyújtott támogatással fejlesztett vidéki gazdaságok, köztük a biomassza alapú gazdaságok száma	gazdaságok száma	-	-	-	-	-	-	-
A támogatott „okos falu” stratégiák száma	R.40 A vidéki gazdaság okos átmenete: A támogatott „okos falu” stratégiák száma	„okos falu” stratégiák száma	-	-	-	-	-	-	-
A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához jobb hozzáféréssel rendelkező vidéki lakosság száma	R.41 ^{PR} Összeköttetés teremtése Európa vidéki térségei között: A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához a KAP- támogatásnak köszönhetően jobb hozzáféréssel rendelkező vidéki lakosság aránya	fő	-	-	-	-	-	-	-
Rendezvényeken résztvevők száma + felzárkóztatási projektek érintettjeinek száma	R.42 A társadalmi befogadás előmozdítása: A társadalmi befogadást célzó, támogatásban részesülő projektekkel érintett személyek száma	fő	-	-	-	-	-	-	-
Beszerzett eszközök száma	A projekt keretében beszerezett eszközök száma	db	-	-	-	-	-	-	-
Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	db	0	2	2	1	0	0	0
Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	db	0	2	2	1	0	0	0
Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	db	0	2	2	1	0	0	0
Megvalósult rendezvények száma	A projekt keretében megvalósult rendezvények száma	db	0	2	5	3	0	0	0

11. Indikatív pénzügyi terv

a) A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen	%
1.	Helyi gazdaságfejlesztés támogatása	0	50	40	31,078194	0	121,078194	42,32
2.	Közösségi célú tevékenységek fejlesztése	0	60	40	25	0	125	43,69
3.	Rendezvények támogatása	0	15	15	0	0	30	10,49
4.	HACS saját projektje	0	10	0	0	0	10	3,5
	Összesen	0	135	95	56,078194	0	286,078194	100

b) A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen
Működési költségek	0	15,5	17,25	18,5	18,75	70
Animációs költségek	0	5	4	3	3,451928	15,451928
Egyéb tervezett bevételek	0	0,5	0,5	0,5	0,5	2
Összesen	0	21	21,75	22	22,701928	87,451928

1. számú melléklet: A HACS összetételének részletes bemutatása

1. A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével)

A **HACS 21 taggal** rendelkezik. A közszféra részéről 10 tag (valamennyi település önkormányzata), a vállalkozói szféra részéről 6 tag, a civil szféra 5 taggal képviseli magát.

Az **elnökség** 7 tagból áll: 2 fő a közszféra képviselőjében (Bán György, Gömze Sándor), 3 fő a vállalkozói szféra képviselőjében (Balácsi Csilla, Héri Viktor, Dr. Pásztor Tamás), 2 fő a civil szféra képviselőjében (Galyas József, Tóthné Nácsa Irén). A hátrányos helyzetű emberek és a sérülékeny csoportok érdekeinek képviselőjét a döntéshozásban Galyas József a Volt Állami Gondozottak Országos Egyesületének elnöke, valamint Tóthné Nácsa Irén a Nagycsaládosok Országos Egyesületének tagja látja el.

Az ügyviteli, adminisztratív feladatokat a **Munkaszervezet** látja el, mely segíti az Egyesület tevékenységét. Szervezeti felépítése, feladatai, létszáma a Szervezeti és Működési Szabályzatban kerül meghatározásra, mely igazodik az Egyesület által ellátandó tevékenységekhez. A Munkaszervezet munkáját az iroda vezetőjeként a **munkaszervezet vezető** irányítja, akinek a kiválasztásáról az Elnökség gondoskodik. A Munkaszervezet vezetője gondoskodik a munkaszervezet vezetéséről, gyakorolja a munkáltatói jogokat a Munkaszervezet dolgozói vonatkozásában, eljár és dönt a Közgyűlés és Elnökség által hatáskörébe utalt ügyekben, gondoskodik az Egyesület nyilvántartásainak vezetéséről. A Munkaszervezet vezetője Nácsa Balázs, aki felsőfokú szakirányú végzettséggel és több, mint 20 éves területfejlesztési és vezetői tapasztalattal rendelkezik.

2. A HACS tervezett munkaszervezeti felépítésének bemutatása (személyek, feladatok, helyszín stb.)

A **HACS egyesületi formában működik**, mely lehetővé teszi a térség szereplőinek korlátozásmentes csatlakozását a szervezethez, a tagok közötti esélyegyenlőség biztosítását (egy tag = egy szavazat). A tagságon belül egyik szféra sem rendelkezik többségi befolyással. A TISZATÉR LEADER Egyesület 2008. május 15-én alakult, megalakulása óta a főtevékenysége a térségfejlesztés.

A fő döntéshozó szerv a **Közgyűlés**, mely tagjai között a hátrányos helyzetű embereket és sérülékeny csoportokat képviselő szervezetek is megjelennek (Otthon Segítünk Alapítvány, Esélyt az Esélyteleneknek Nonprofit Kft., Volt Állami Gondozottak Országos Egyesülete, NOE Tiszavasvári Nagycsaládosok Egyesülete). Kizárólagos hatáskörébe tartozik az alapszabály, a Felügyelő Bizottság működési szabályzatának és ügyrendjének elfogadása, módosítása; a tagok felvétele, törlése; a tagdíj mértékének megállapítása, éves költségvetés elfogadása; a tisztségviselők megválasztása; a hosszú- és középtávú fejlesztési programok elfogadása és módosítása (pl. HFS). A HFS elkészítéséért a Közgyűlés felelős.

Az **Elnökség** képviselőt delegálhat egyéb szervezetekbe; kiválasztja a munkaszervezetet vezetőt; dönt két Közgyűlés közötti időszakban az Egyesület ügyeiben; elkészíti az éves beszámolót; dönt a HFS végrehajtása során felmerülő feladat ellátásával összefüggő, munkaszervezet vezető által összeállított kérelem elfogadásáról, esetleg visszautalásáról; dönt az Elnök által felterjesztett támogatási rangsor(ok) alapján a forrás(ok) allokációjáról; utasítja az Elnököt a forrásallokáció során feltárt eljárási hibák javítására; jóváhagyja az SZMSZ-t, esetleg módosítási javaslatot tesz.

A **Felügyelő Bizottság** ellenőrzi az Egyesület működését és gazdálkodását, a Közgyűlésnek alárendelt testület. A 3 fős testületben is valamennyi szféra képviselteti magát.

A Munkaszervezet ügyviteli, adminisztratív feladatokat ellátó iroda. Feladatai közé tartozik – a munkacsoportokkal együttműködve – a pályázatok kiválasztása során az összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiával; a hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához; a pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a HFS-el. A Munkaszervezet kizárólagos tevékenysége a pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás

előkészítése és közzététele; a támogatási kérelmek befogadása és értékelése; a HBB és közgyűlés döntésének megfelelően a pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a KÜ-hez; a HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoringja, az egyedi értékelési tevékenységek végrehajtása, kommunikációs tevékenységek elvégzése.

A működéshez kapcsolódó gazdasági (pl. könyvelés), jogi tevékenységek elvégzéséhez a szervezet szerződéses kapcsolatban lévő külső szervezeteket, szakértőket vesz igénybe.

Az **elnöknek** az Egyesülettel kapcsolatos egyetemleges felelőssége minden esetben fennáll.

A **Helyi bíráló bizottság (HBB)** tagjait a közgyűlés kiválasztja azokat a személyeket, akik a HBB tagjaiként javaslatot tesznek a helyi pályázati felhívások keretében támogatandó projektekre. A HBB összetételére vonatkozó szabályok nyilvánosak, legfontosabb alapelvek:

- a HBB reprezentálja a három érdekszféra egyelő arányú képviseletét;
- a szavazatok legalább 50%-át állami hatóságnak nem minősülő partnerek adják;
- projektkiválasztás szabályai nyilvánosak és átláthatók;
- a döntéshozatal során biztosítjuk a személyi szintű összeférhetetlenséget.

A HBB-k ügyrendjét az IH fogadja el.

A **Helyi Bíráló Bizottság tagjainak** megválasztásakor is kiemelt figyelmet fordítottunk a hátrányos helyzetűek (roma, nő, fiatal) képviseletére. A fentiek alapján a HBB tagjai között megtalálható térségi roma képviselő, női, valamint fiatal (41 év alatti) tag is.

A Helyi Fejlesztési Stratégiában szereplő intézkedéseknek megfelelő pályázati felhívásokat a **munkaszervezet** – a munkacsoportok segítségével – készíti elő és a Közgyűlés hagyja jóvá. A döntéshozó szervben egyik szféra aránya sem haladja meg az 50 %-ot. A pályázati felhívásokkal kapcsolatos információkat a munkaszervezet biztosítja. A benyújtott támogatási értékelését a munkaszervezet végzi el. Szükség esetén – a jogszabályi előírásoknak megfelelően – a hiánypótlási felhívásokat megküldi a pályázó részére. A tartalmilag teljes kérelmeket a HBB és közgyűlés részére döntésre felterjeszti. A támogatási kérelmek benyújtása a források kimerüléséig folyamatos, a HBB és közgyűlés döntéshozó üléseinek az ügyrendjében kerül meghatározásra. A döntések meghozatala konszenzus alapján történik. A **HBB** és közgyűlés által elfogadott kérelmek kiválasztását és támogatási összegét a munkaszervezet rögzíti és a kérelmet továbbítja a Kifizető Ügynökség részére a támogathatóság végső ellenőrzése céljából.

A HFS, a pályázati kiírások széleskörű ismertetéséért, a kommunikációs feladatokért (honlap tartalmának frissítése, ügyfelek tájékoztatása, sajtó megjelenések) a Munkaszervezet felelős.

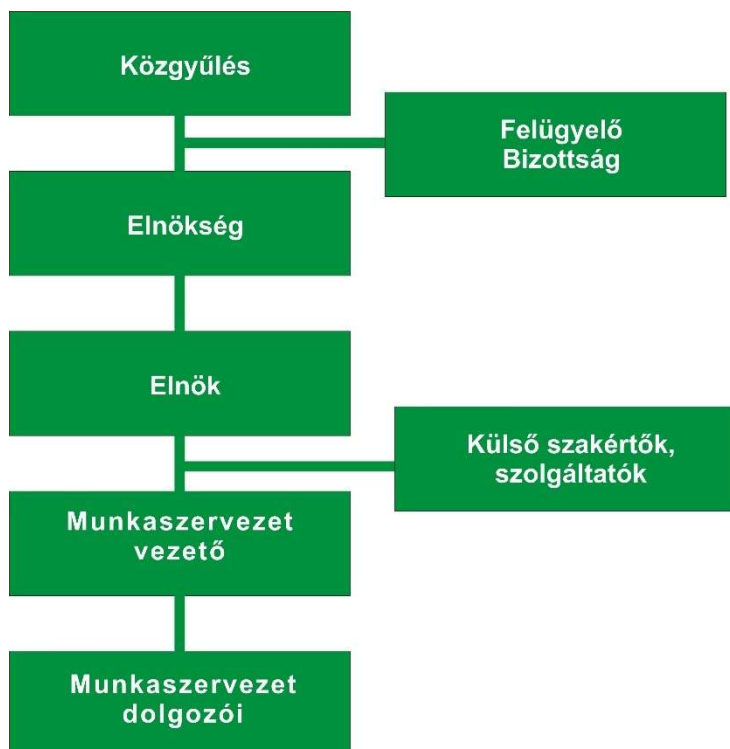
A végső kedvezményezettek által a pályázatok megvalósítása és a fenntartási időszak alatt a projektek előrehaladásának ellenőrzése a munkaszervezet feladata, arról tájékoztatja az Elnökséget. Az Elnökség intézkedik a monitoring mutatókkal kapcsolatos – szükség szerinti – teendőkről.

A HFS megvalósításában a döntéshozók részéről közreműködő személyek a képviselt szféra elismert tagjai, valamennyien felsőfokú végzettséggel és több éves szakmai tapasztalattal rendelkező szakemberek. A HACS által a korábbi időszakokban elkészített Helyi Stratégiák megvalósításában is részt vettek, jól ismerik a LEADER eljárási szabályokat.

A Munkaszervezet részéről a **munkaszervezet vezető** Nácsa Balázs, aki már a LEADER+ programtól kezdve folyamatosan részt vesz a LEADER-ben, valamint számos Európai Unió forrással megvalósuló projekt menedzsmentjében dolgozott. Település üzemeltető szakmérnök felsőfokú végzettséggel és többéves területfejlesztési szakmai és vezetői tapasztalatokkal rendelkezik. Felelős a munkaszervezet irányításáért (lásd korábban), illetve feladatai között szerepel a kommunikációs feladatok ellátása, a térségi szereplők tájékoztatása.

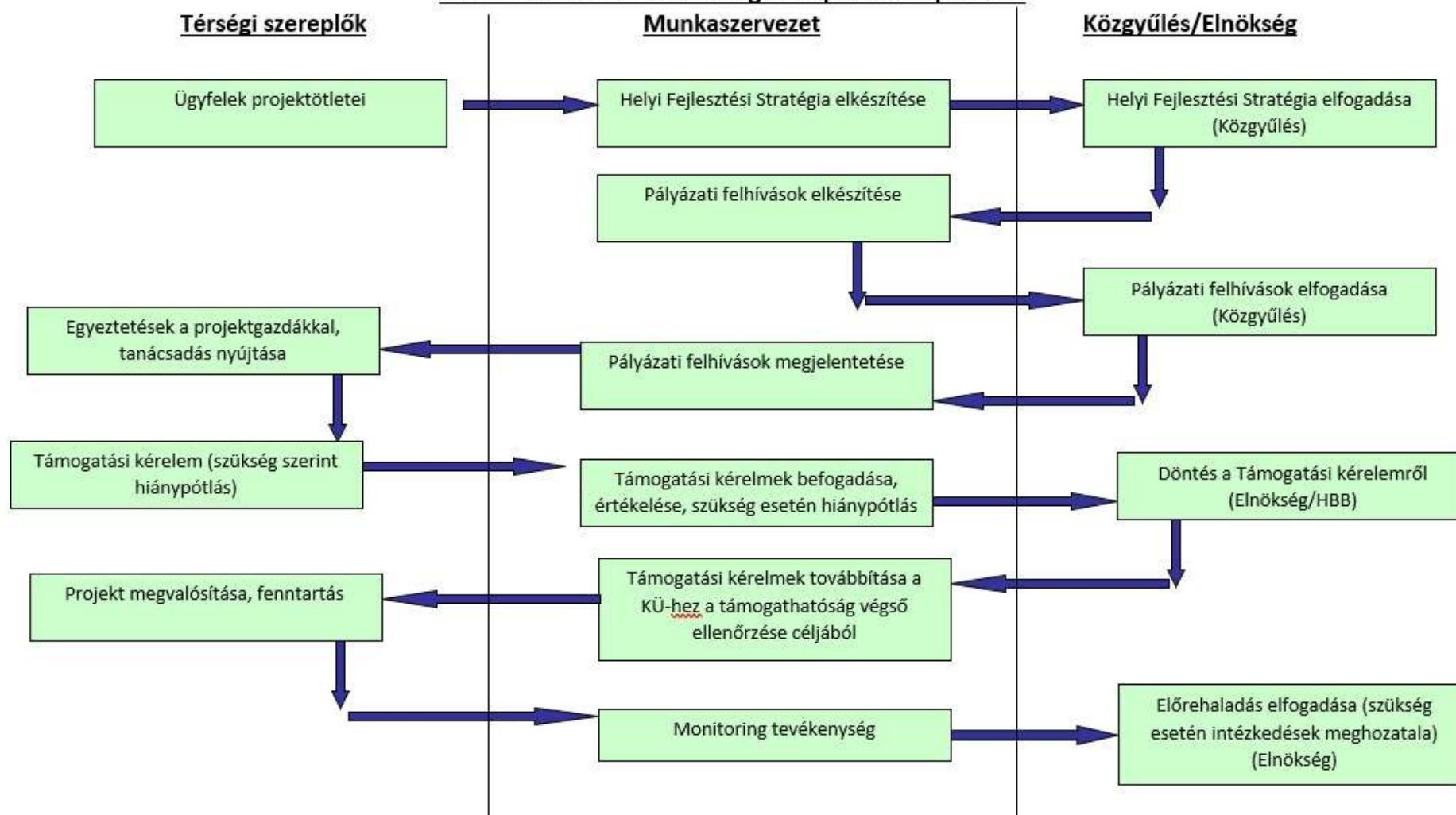
A **Munkaszervezet dolgozója** Rozgonyi Enikő, aki okleveles közgazdász, közel 20 éves területfejlesztési tapasztalattal rendelkezik. A LEADER+ programban a gesztor szervezet munkatársa, az UMVP és VP LEADER programban a munkaszervezet alkalmazottja volt. Részt vett a fenti programok keretében az ügyfelek tájékoztatásában, a pályázatok ügyintézésében, a végső kedvezményezettek által megvalósított projektek előrehaladásának nyomon követésében. Közreműködött a HFS

elkészítésében, a megvalósítás során az ügyfelek tájékoztatásán, a támogatási kérelmek értékelésén kívül a monitoring feladatok ellátása is a feladatai között fog szerepelni.

Szervezeti felépítés

A HACS szerveinek és a térség szereplőinek kapcsolata

3. A működés fizikai feltételeinek rendelkezésre állása és a fenntartás biztosítása

A Munkaszervezet feladatait bérelt helyiségekben látja el, irodája Tiszavasváriban a 36. számú főút mellett, Városháza tér 4. szám alatt található, könnyen megközelíthető helyen, a parkolási lehetőségek adottak. Az irodahelyiségek (19,16 m² és 16,53 m²) teljes mértékben felszereltek, berendezettek, magas színvonalúak (a 2007-2013 időszak akkreditációs követelményeinek is megfeleltek). A munkavégzéshez kommunikációs és informatikai eszközök (számítógép, nyomtatók, szkennerek, szélessávú internet kapcsolat, telefonok, fax, stb.) rendelkezésre állnak. Az épületben a fórumok, tanácskozások tartására alkalmas 33 m²-es tárgyaló használata biztosított.

Egyesületünk honlapját (leader.tiszater.hu) folyamatosan frissítjük, tájékoztatást nyújtunk a LEADER programról, illetve egyéb fejlesztési lehetőségek megjelenéséről, módosításáról.

A munkaszervezet folyamatosan segíti az ügyfeleket a pályázati felhívásokkal kapcsolatban, a programjaik megvalósításában, tájékoztatást nyújtunk számukra a honlapunkon, személyes konzultáció és elektronikus levél (leaderhacs@tiszater.hu) formájában, valamint telefonos elérhetőségünkön (+36-42-275-138). Az irodánk ügyfélfogadási rendje: hétfőtől csütörtökig 8-16 óra, pénteken 8-12 óra.

**2. számú melléklet: Tiszatér Leader Egyesület területére vonatkozó
fontosabb statisztikai adatok (forrás: teir.hu)**

Demográfiai adatok

Mutató megnevezése	Mutató értéke (2021)
Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)	-5,64
Belföldi vándorlási egyenleg, ezer lakosra (ezrelék)	-6,6
Állandó népességből a 0-14 éves nők aránya (százalék)	8,48
Állandó népességből a 0-14 éves férfiak aránya (százalék)	8,78
Állandó népességből a 65-x évesek aránya (százalék)	17,35
65 év feletti népesség, 100 fő 0-14 éves korú népesség (fő)	100,45

Foglalkoztatottság

Mutató megnevezése	Mutató értéke (2021)
Nyilvántartott álláskeresők összesen (fő)	1029
Nyilvántartott álláskereső, 100 15-64 évesre (fő)	5,7
180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők aránya (százalék)	53,26
25 év alatti nyilvántartott álláskeresők aránya (százalék)	17,98
45 év feletti nyilvántartott álláskeresők aránya (százalék)	46,84
Legfeljebb 8 általános iskolát végzett nyilvántartott álláskeresők aránya (százalék)	57,05
Magas presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya (százalék)	12,46

Társadalom

Mutató megnevezése	Mutató értéke (2021)
Civil szervezet, 1000 lakosra (db)	3,93
Regisztrált bűncselekmény, 1000 lakosra (db)	20,43

Gazdaság

Mutató megnevezése	Mutató értéke (2021)
Regisztrált vállalkozás, 1000 lakosra (db)	153,97
Regisztrált őstermelők (dec. 31.) (db)	995
Vállalkozások jegyzett tőkéje, egy lakosra (1000 Ft)	318,12
Regisztrált vállalkozások (GFO14, dec. 31.) (db)	3177

Humán közszolgáltatások

Mutató megnevezése	Mutató értéke (2021)
Működő bölcsődei férőhelyek (2017-től érvényes módszertan) (db)	22
0-2 évesek, egy működő bölcsődei férőhelyre (2017-től érvényes módszertan) (fő)	37,55
Óvodai férőhelyek (fő)	855
3-5 évesek, egy óvodai férőhelyre (fő)	0,91
Általános iskolák átlagos tanulólétszáma (fő)	133,08
Általános iskolai tanulók a nappali oktatásban (fő)	1730
Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakos (fő)	1587,23
Önkormányzat kezelésében lévő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben gondozott, 100 férőhelyre (fő)	98
Települési könyvtárakból kölcsönzött könyvtári egység, 100 lakosra (db)	79,24

Jövedelmi viszonyok

Mutató megnevezése	Mutató értéke (2021)
SZJA adófizető, 100 lakosra (fő)	47,52
Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft)	1 053 163,40
Rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesítettek havi átlagos létszáma, 100 0-18 évesre (fő)	39,71
Személygépkocsi, 1000 lakosra (db)	333,72

Lakásvizonyok

Mutató megnevezése	Mutató értéke (2021)
Lakosságtól elszállított települési hulladék aránya (százalék)	67,25
Az év folyamán épített lakás, 1000 lakásra (db)	0,34
Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya (százalék)	72,31
Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakás, 100 vezetékes ivóvízhálózatba bekapcsolt lakásra (db)	79,94
Közüzem ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (százalék)	90,46
Háztartási gázfogyasztó, 100 lakásra (fő)	64,6